

UVOD

Protekle Osnovu gospodarenja za gospodarsku jedinicu „Sjeverni Dilj“ s važnošću od 01. 01. 1992. do 31. 12. 2001. godine izradio je Odjel za uređivanje šuma Uprave šuma Osijek 1991/92. god., sukladno tada važećem Zakonu o šumama („*Narodne novine*“, br. 52/91.) i Pravilniku o načinu izrade šumskogospodarskih osnova područja, osnova gospodarenja gospodarskim jedinicama i programa za gospodarenje šumama („*Narodne novine*“, br. 42/85.), dopunama ovog Pravilnika („*Narodne novine*“, br. 21/86. i 6/91.). Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva dalo je suglasnost na redovnu reviziju Osnove gospodarenja svojim rješenjem KLASA: UP/I-321-01/92-01/84, UR.BROJ:525-03-92-5, od 08.02.1993. godine.

Tijekom 2000. godine Odjel za uređivanje šuma Uprave šuma Osijek izradio je Izvanrednu reviziju osnove gospodarenja za ovu gospodarsku jedinicu, a izrađena je u skladu sa člankom 75. Pravilnika o uređivanju šuma („*Narodne novine*“, br. 11/97.).

Razlozi za izvanrednu reviziju bili su izmjena smjernica gospodarenja. Naime, u odsjecima: 10d, 10e, 30e, 39c, 60c, 79g, 79h, u kojima je u sklopu proširene biološke reprodukcije bila propisana priprema tla, pošumljavanje i njega mladika, zbog zatečenog stanja, te radove nije trebalo izvršiti. Tu se radi o novopripojenim poljoprivrednim površinama koje su u vrijeme izrade Osnove gospodarenja dijelom bile zakorovljene i zašikarene. Budući se propisani radovi nisu izvršili u prvim godinama važenja Osnove gospodarenja došlo je do prirodnog zašumljavanja ovih površina drvenastim vrstama (hrast, cer, grab, klen, trešnja, iva i topola).

Važeća Osnova gospodarenja izrađena je tijekom 2001/2002. godine. Obnova je izvršena u skladu sa Zakonom o šumama („*Narodne novine*“, br. 52/90 - pročišćeni tekst i izmjene i dopune istog, 5/91., 9/91., 61/91., 26/93., 76/93., 29/94., 76/99., 8/00. i 13/02.) u daljem tekstu Zakon i Pravilnikom o uređivanju šuma („*Narodne novine*“, br. 11/97. i 121/97.) - u daljem tekstu Pravilnik.

Osnovni podaci o površinama, šumskom fondu i propisanim etatima prema stanju obnovljene Osnove gospodarenja su:

					tab. 1
Površina (ha)	Ukupna	3796,18	Etat	ha	m ³
	Obrasla	3686,50	glavni prihod	147,20	54645
Drvena zaliha (m ³)		798551	prethodni prihod	2738,15	94887
Prirast (m ³)		21475	Ukupno		149532

Na izradi Osnove gospodarenja radili su slijedeći radnici Odjela za ekologiju i uređivanje šuma Uprave šuma Osijek:

Dragutin Vračević, dipl.ing.šum., rukovoditelj odjela - dosadašnje gospodarenje: bilanca etata i izvršenih radova, lovno gospodarenje, pregled uređajnog zapisnika.

Radoslav Puzavac, dipl.ing.šum., samostalni taksator - izdvajanje i opis sastojina s privremenom obilježbom, snimanje gospodarskog razdjeljenja i prometnica GPS uređajem, kompletiranje dendrometrijskih i opisnih podataka, kalkulacija etata glavnog i prethodnog prihoda, plan šumskouzgojnih radova, pisanje uređajnog zapisnika.

Davor Šelendić, dipl.ing.šum., taksator - izrada karte u digitalnom obliku, izrada iskaza površina, obrasca O-1 i tematskih karata.

Mr.sc. Boris Drenjančević, dipl.ing.šum., samostalni taksator - općekorisne funkcije šuma, gospodarenje faunom.

Zvonko Brdar, dipl.ing.šum., taksator - općekorisne funkcije šuma, procjena stupnja ugroženosti od požara po odsjecima.

Petar Klepo, dipl.ing.šum., pomoćnik taksatora - izmjera mase polaganjem primjernih pruga - dio.

Marko Barišić, viši šum. tehničar, pomoćnik taksatora - izmjera visina - dio.

Kazimir Lončarević, viši šum. tehničar, pomoćnik taksatora - izmjera visina - dio.

Dubravko Župan, dipl.ing.geod. - djelomična identifikacija vanjske međe i novopripojenih površina, snimanje gospodarske podjele i prometnica GPS - uređajem.

Mirta Januš, dipl.ing.geod. - vektorizacija katastarskih planova i izrada osnovne karte, izrada O-15 obrasca.

Bando Katica, administrator - kopiranje i priprema za uvez.

Darko Hamilton, dipl.ing.šum., stručni suradnik za projektiranje (Proizvodni odjel) - šumske prometnice

Radnici šumarije Levanjska Varoš obavili su definitivno obilježavanje i totalnu klupažu:

Franjo Polenik, pomoćnik revirnika - poslovođa - definitivno obilježavanje - dio, totalna klupaža - dio

Goran Fogadić, šum. tehničar - definitivno obilježavanje - dio, totalna klupaža - dio

Pero Pap, šum. tehničar - totalna klupaža - dio

Blaž Mikić, šum. tehničar - totalna klupaža - dio

Radove na izmjeri mase polaganjem primjernih pruga obavili su inženjeri pripravnici u šumariji Đakovo i Osijek:

Ivica Mandarić, dipl.ing.šum.

Zvonimir Ožbolt, dipl.ing.šum.

Mario Ančić, dipl.ing.šum.

Tomislav Lulić, dipl.ing.šum.

RAZLOZI ZA IZVANREDNU REVIZIJU

U razdoblju od 2004. do 2008. godine temeljem Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine („*Narodne novine*“ 92/96., 39/99., 42/99., 92/99., 43/00., 131/00., 27/01., 65/01., 118/01., 80/02. i 81/02.) izvršen je povrat šuma u državnom vlasništvu prijašnjem vlasniku odnosno Biskupiji đakovačkoj i srijemskoj, današnjoj Đakovačko – osječkoj nadbiskupiji. Djelomična rješenja Ureda državne uprave u Osječko – baranjskoj županiji, Službe za prostoreno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko – pravne poslove, Ispostave Đakovo po kojima je izvršen povrat imovine nalaze se u prilogu ove izvanredne revizije:

1. Klasa: UP/I-943-01/07-01/36 Urbroj: 2158-13-03/1-07-4 od 07.12.2007. godine
2. Klasa: UP/I-943-01/06-01/28 Urbroj: 2158-13-03/1-06-3 od 15.12.2006. godine
3. Klasa: UP/I-943-01/06-01/29 Urbroj: 2158-13-03/1-06-3 od 08.12.2006. godine

Ista su većim dijelom i provedena u zemljišno-knjižnom odjelu Općinskog suda u Đakovu. Kako je došlo do znatne promjene u vlasništvu, a povezano s time i do promjene u nadležnosti kod upravljanja šumama ove gospodarske jedinice, stekli su se temeljem članka 21. Zakona o šumama („*Narodne novine*“ 140/05., 82/06. i 129/08.), te temeljem članka 94. Pravilnika o uređivanju šuma („*Narodne novine*“ 111/06. i 149/08), uvjeti za izvanrednu reviziju iste. Ovom izvanrednom revizijom šumske površine na području gospodarske jedinice „Sjeverni Dilj“ zajedno s pripadajućom drvnom zalihom,

prirastom, te propisima etata glavnog i prethodnog prihoda, te propisima šumsko-uzgojnih radova jednostavne i proširene biološke reprodukcije podijeljene su prema vlasništvu na one koje i dalje ostaju u državnom vlasništvu i na one koje se nalaze u vlasništvu Đakovačko – osječke nadbiskupije. Od šuma i šumskog zemljišta koje je vraćeno Nadbiskupiji formirana je gospodarska jedinica „Sjeverni Dilj - biskupijske šume“. Površine koje nisu promijenile vlasnika zadržane su u postojećoj gospodarskoj jedinici „Sjeverni Dilj“. Izvanredna revizija u dijelu koji se odnosi na gospodarsku jedinicu „Sjeverni Dilj - biskupijske šume“ postaje Program za gospodarenje šumama šumoposjednika i ima važnost od 01. siječnja 2002. do 31. prosinca 2011. godine.

Osnovni podaci o površinama, šumskom fondu i propisanim etatima prema stanju izvanredne revizije za gospodarsku jedinicu „Sjeverni Dilj - biskupijske šume“ na dan 01.01.2009. god. su:

					Tab. 1a
Površina (ha)	<i>Ukupna</i>	2084,67	Etat	ha	m ³
	<i>Obrasla</i>	2019,00	glavni prihod	55,77	23576
Drvena zaliha (m ³)		561234	prehodni prihod	1919,87	69994
Prirast (m ³)		14619	Ukupno		93570

Na izradi Izvanredne revizije gospodarske jedinice „Sjeverni Dilj“ kojom je nastala gospodarska jedinica „Sjeverni Dilj - biskupijske šume“ radili su:

Zaposlenici Odjela za uređivanje šuma UŠP Osijek:

Dragomir Pfeifer, dipl.ing.šum. rukovoditelj odjela - dosadašnje gospodarenje: bilanca etata i izvršenih radova, odvajanje dendromerijskih podataka i propisanih radova, pisanje uređajnog zapisnika.

Mirta Januš, dipl.ing.geod. – privremena obilježba vanjske granice gospodarske jedinice, vektorizacija katastarskih planova i izrada osnovne karte, izrada obrazaca O-1 i O-15.

Snježana Bedžula, administrator – uređivanje tablica, kopiranje i priprema za uvez.

Kazimir Lončarević, viši šum. tehničar – trajna obilježba vanjske granice gospodarske jedinice.

Zaposlenici šumarija Levanjska Varoš:

Josip Kolić, dipl.ing.šum. upravitelj šumarije – sređivanje bilanci.

Šimo Barišić, dipl.ing.šum. pomoćnik upravitelja – sređivanje bilanci

Tomislav Januš, šum. tehničar – privremena obilježba vanjske granice gospodarske jedinice.

I OPIS GOSPODARSKE JEDINICE

Zemljopisne koordinate područja gospodarske jedinice su: Istočna dužina: 18°04'39" i 18°13'09", Sjeverna širina: 45°14'36" i 45°17'41".

Gospodarska jedinica se prostire na sjeveroistočnim obroncima Dilja i čini biološku i prostornu cjelinu. Nalazi se južno od ceste Đakovo - Levanjska Varoš - Slobodna Vlast koja se u blizini 4. i 14. odjela razdvaja u pravcu Imrijevac i Pake, odnosno Požege.

Na zapadnoj strani graniči s gospodarskom jedinicom „Zapadni Dilj“ (šumarija Čaglin).

Južna granica se proteže bilom Dilja gdje gospodarska jedinica graniči s gospodarskim jedinicama „Južni Dilj“ (šumarija Slavonski Brod) i „Bratljevcu“ (šumarija Trnjani).

Na jugoistočnom i istočnom dijelu graniči sa šumskim površinama gospodarske jedinice „Sjeverni Dilj“ u državnom vlasništvu.

Sjeverna granica je vrlo izlomljena i na tom dijelu gospodarska jedinica graniči s poljoprivrednim površinama u vlasništvu stanovništva okolnih sela: Slobodna Vlast, Ratkov Dol, Musić, Hrkanovci i Lapovci, a dijelom su to poljoprivredne površine koje su nekada bile u sastavu PIK-a Đakovo. Osim poljoprivrednih površina sa sjeverne strane gospodarska jedinica je omeđena sa šumama u državnom vlasništvu, a granica je određena i obilježena prema katastarskim česticama ovisno o vlasništvu.

Uz mnoštvo poluenklava na području gospodarske jedinice ima 30 manjih enklava (odjeli: 4, 5, 10, 14, 16, 17, 25, 37, 39, 40, 46, 48, 56 i 61) šuma i šumskog zemljišta u državnom, te 4 (odjeli: 5, 14, 32 i 46) površina u privatnom vlasništvu.

Vanjske međe su većinom jarci, putevi, kanali, ceste, a na dijelu prema državnim šumama i prosjeke, ili su to pak vanjski rubovi šume. Međe su obilježene uljanom bojom na živim stablima i humkama. Humke su mjestimično oštećene pa ih u slijedećem razdoblju treba postepeno obnavljati. Ovom izvanrednom revizijom obilježena je granica između šuma u privatnom i šuma u državnom vlasništvu, odnosno između dviju gospodarskih jedinica.

1. POVIJESNI PODACI

Za povijesni prikaz šuma koje se sada nalaze u sastavu gospodarske jedinice „Sjeverni Dilj – biskupijske šume“ korišteni su podaci Osnova gospodarenja iz 1957, 1972, 1982 i 1992. godine, knjiga „Zbornik Đakovštine“ 1976. godine, kao i tekst objavljen u Šumarskom listu 1941. godine. pod naslovom „Apsolventska ekskurzija studenata šumarstva Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Zagrebu mjeseca srpnja 1940. Godine“ (R.Cividini i K.Mirth, strana 187 - 198).

Gospodarska jedinica s nazivom Sjeverni Dilj „B“ formirana je 1957. godine od šuma bivšeg vlastelinstva đakovačke biskupije (85,8%) i bivših zemljišnih zajednica (14,2%). Naziv gospodarske jedinice je 1992. godine promijenjen u „Sjeverni Dilj“ (Zakon o šumama, Popis gospodarskih jedinica, „Narodne novine“ br. 52/90.).

Na osnovi podataka iz Osnove gospodarenja (1957 - 1976.) prikazane su u donjoj tabeli površine koje su tada ušle u sastav gospodarske jedinice:

Tab. 2

Vlasnik do 1945.	Šumski predjel	Površina (ha)
Vlastelinstvo đakovačke biskupije	Zapadni Dilj	901,91
	Istočni Dilj	1030,92
	Gostica-Aljeg-Djedov dol	1011,56
	Ukupno	2944,39
Z.Z. Borojevci	Njegovac	51,18
Z.Z. Ratkov dol	Ratkov Dol	118,53
Z.Z. Hrkanovci	Voznik	188,35
Z.Z. Lapovci	Aljeg-Lapovci	127,39
Vlastelinstvo ukupno		2944,39
Zemljišne zajednice ukupno		485,45
Gospodarska jedinica ukupno		3429,84

Nakon izvanredne revizije površina gospodarske jedinice u vlasništvu Nadbiskupije je 2084,67 ha što je u odnosu na stanje iz 1945. godine manje za 859,72 ha. Razlog za to je činjenica da sve površine zbog komasacije u K.o. Trnava i K.o. Lapovci nisu mogle biti identificirane i vraćene u naravi.

U prethodnim osnovama gospodarenja često se citira Cesarićev opis šuma đakovačkog vlastelinstva iz 1905. godine. Budući je u njemu detaljno opisan historijat i oslikano stanje u Đakovštini u daljem tekstu prenesen je u cijelosti kako je to objavljeno u knjizi „Zbornik Đakovštine“:

“Šume vlastelinstva đakovačkog sačinjavaju zajedno sa ostalim vlastelinskim posjedom dio nekada veoma znatnog posjeda bosanskog biskupa. Ovaj posjed bijaše u stara vremena dvostruki, jedan u Bosni a drugi u Slavoniji, oba ta posjeda dobiše bosanski biskupi darovnicama između godine 1230 - 1240.

Posjed u Slavoniji darovao je bosanskom biskupu Ponsi Koloman, vojvoda Slavonije godine 1239: (to potvrdi papa Grgur IX. pismom od 7. prosinca 1239.: a ponovi Kolomanov brat kralj Bela IV. dne 20. srpnja g. 1244. Središte tog posjeda bijaše Đakovo (i Blezna) u tadašnjoj -županiji vukovarskoj. Taj posjed zauzimao je cijeli prostor od izvora potoka Biđa k Levanjskoj Varoši, Selcima, Gorjanima, zatim uz Jošavu k Mikanovcima i pod Cernu natrag k Savi prema Tolisi (u Bosni). Veći dio toga prostranoga imanja sačinjavahu o ono doba i još za dugo vremena šume.

Biskup Petar, zaslužni državnik Ljudevita I. Anžuvince potražio je od istog kralja obnovu darovnice Kolomanove, što je Ljudevit i učinio, a papa Grgur XI dne 31. listopada 1375. u Avignonu potvrdio. Reambulacijom od g. 1422. bijahu vlastelinski međaši u Slavoniji iznovice utvrđeni.

Padom Bosne god. 1463. lišen je biskup bosanski svojih posjeda preko Save, a padom Slavonije 1526. zauzeše Turci i imanje crkve đakovačke u Slavoniji.

U 16. i 17. stoljeću, dok su Turci u zemlji vladali, podjeliše pojedini begovi među se sela u đakovštini, kao manje spahiluke, dočim su sami begovi većinom prebivali u Đakovu.

Ovdje je bilo u 17. stoljeću do 30 begova gospodara pojedinih sela, a biskup i redovnici sv. Franje morahu se skrivati po samostanima u Bosni.

Međutim uspomena na stare posjede nije prestala, a na to su pazili biskupi i za vremena turskoga, koji su dobro znali, da je u srednjem vijeku Đakovo sa okolišem " po pravu i od starine ("da jure ab antiquo") posjed biskupski.

Ovo starinsko pravo na posjed u Slavoniji priznao je biskupu O. Marijanu Maroviću car i kralj Ferdinand III. poveljom, izdanom u Beču 4. rujna 1650, kojom daje istomu biskupu i nasljednikom njegovim grad Đakovo sa zemljištem i svim drugim posjedima između Save i Drave, premda je još do blizu 40 godina iza te povelje faktično ostao Turčin gospodarom Slavonije.

U listopadu 1687. uđe u Đakovo odkuda su Turci sami otišli - zapovjednik d'Aspremont - a deset godina poslje t.j. darovnicom od 27. rujna 1697., izdanom u Ebersdorfu (kod Beča) ponovi car i kralj Leopold I. gornju povelju Ferdinanda III. tadašnjem biskupu fra Nikoli Ograniću (starinom Bošnjaka iz Orlova), kojom se istom priznaje pravo na vlastelinstvo đakovačko.

Na temelju ove povelje zauze biskup Ogranč Đakovo sa pustom okolicom od 54 za nuždu naseljena sela i kakovih 87 pustoselina . Đakovština je naime u 16. i 17. vijeku bila sielo turskih gospodara, te sada po odlasku njihovome, malo ne najpustiji kraj u Slavoniji. Tako je primjerice nabrojeno koncem XVII. stoljeća do 17.000 jutara puste oranice.

Ogranić je uzevši u posjed vlastelinstvo prvi počeo, koliko je se za onda moglo, uvažati kulturu oranica, livada, vinograda i t. d. oko Đakova, a neko doba uživao i Košku sve do svoje smrti (god. 1701).

Sve ove posjede priznade i car - kralj Karlo IV, biskupu Petru Bakiću rješenjem od 14. siečnja 1717. navlastice " residenciju u gradu đakovačkom, samo mjesto Đakovo, a isto tako sva ovamo spadajuća sela, dobra i imanja " . Kraj svega toga okrnjeno je između god. 1745 - 49. vlastelinstvo i to onaj dio na Biđu, kada je bila novoustrojena slavonska Krajina, zašto je osobito radio grof Kolovrat, predsjednik komisije za regulaciju Krajine. Tom prilikom izgubi vlastelinstvo 7 sela (Mikanovci, Strizivojna, Čajkovci, Vrpolje, Andrijevići, Perkovci i Topolje) koja podpadoše pod Vojnu Krajinu. U ime odštete imao je biskup đakovački dobiti za ta sela 100 - 120.000 K.

U drugoj polovici 18. stoljeća, za biskupa J. Čolnića (1751 - 1773), kada su urbarom uređeni od god. 1756. odnošaji između vlastelina i podanika, počima postepeni napredak na posjedu đakovačkih biskupa. Broj oranica vidljivo se je povećao krčenjem šuma, sade se veliki kompleksi vinograda, osnivaju u obsegu vlastelinstva nove župe i crkve, uvađaju (god. 1806.) župske škole, a radi urednije uprave podieljeno bi (prije god.1806) vlastelinstvo u 4 gospodarska okružja (španata) đakovačko, semeljačko, trnavačko i drenjansko, koja su potanko opisana u Deskripciji od god. 1805 - 1807, a pokazuju da je i za to doba pretežniji dio posjeda biskupskoga sačinjavala šuma.

Čolnićeви nasljednici Krtica, Mandić, Rafaj i Vuković stekli su velikih zasluga oko napredka u vlastelinstvu sve do godine 1848, kada je imao nastati novi odnošaj između vlastele i seljaštva, koji je proveden u svoj zemlji iza god. 1850, a u đakovačkom vlastelinstvu za velikog biskupa Preuzvišenog gospodina Josipa Jurja Strossmayera.

I za vrijeme tog cijelom Slavenstvu nezaboravnoga posjednika vlastelinstva, nastavljeno je krčenje šuma, a stvaranje oranica i livada na nekadanjem šumskom tlu, te su naročito na krčevinama naseljena nova sela Krndija, Josipovac i Jurjevac.

Osim toga provedena je za njegovo doba važna operacija odkupa šumskih služnosti, kojima su vlastelinske šume opterećene bile tako, da je šumsko gospodarenje danas posve slobodno, te se bez svakih inih obzira prema zahtjevom racionalnog šumskog gospodarenja urediti može.

Odkup šumskih služnosti proveden je u vremenu od 1870 - 90. godine.

Površina posjeda po zemljarinskom katastru iznaša za šume 29.785 jutara 629 čhv.

Od tog šumskog posjeda izkrčeno je raznim dozvolama do sastavka šumsko gospodarske osnove 1452 jut. 1594 čhv, prema čemu otpada na faktički šumski posjed 28.333 jut. 282. čhv.

Manje šumske površine, koje su razcjepkane u izmjeri od 206 jut. 1594 čhv, nisu u šumsko gospodarstvo povučena, pak je prema tomu gospodarstvena osnova za površinu od 28.126 kj. 288 čhv sastavljena, odnosno za plodnu površinu od 27.865 kj. 1313 čhv.

Zadnja izmjera obavljena je po katastru god. 1860.

Šumsku upravu vrši 1 nadšumar, 3 kotarska šumara sa 2 nadlugara i 31 srezkim lugarom.

Potreba za deputatni ogrjev vlastelinstva iznaša 1900 met. hvati ili 5462 m³ .

Od šumskih nuzužitaka uživa se paša, žirovina, kamen i piesak. Kroz prekomjernu pašu, naročito u blizini sela je tlo ugaženo i vjetrom osušeno, a podmladak ogrižen tako, da je tlo produktivnu snagu izgubilo.

Šume izvršene su jakom oštećivanju a šumske štete iznašale su prosječno prije šumskog uređenja oko 9000 kruna godišnjih.

Dosadanje šumsko - gospodarenje nije bilo sustavno uređeno, već se je sjeklo prema potrebi bez osobitog obzira na ponovno pošumljenje, naročito hrastici.

Ovakovim gospodarstvom izčeznula je mjestimice hrastovina.

Proređivanje nije također obavljano, dočim u pogledu šumskim kultura učinjeno je također vrlo malo.

Gospodarstvena osnova sastavljena je na temelju par. 1. i 14. zakona od 26. ožujka 1894, kojim se uređuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom prema sadanjem stanju šuma idući zatim, da se zajamči trajni i što viši prihod. “

(D. C e s a r i ć, 1905.)

Zemljišne zajednice su nastale segregacijom (odcjepljenjem) šuma i pašnjaka od vlastelinskog zemljišta što je uređeno Patentom iz 1857. godine. Dio zemljišnih zajednica nastao je agrarnom reformom koja je provedena nakon 1918. godine.

U šumama okolnih sela cilj gospodarenja je bila proizvodnja drva, pašarenje i žirovina za ovlaštenike što je bilo propisano Zakonom o zemljišnim zajednicama.

Od doba koje opisuje Cesarić pa sve do kraja II svjetskog rata vlasnički odnosi su ostali nepromijenjeni. Izuzetak su odcjepljenja ili kupovina manjeg dijela biskupijskih šuma koja prelaze u vlasništvo zemljišnih zajednica.

Nakon II svjetskog rata, 1945. godine dolazi do promjene imovinsko pravnog stanja ovih šuma. Na temelju Zakona o nacionalizaciji i eksproprijaciji šume đakovačke biskupije su nacionalizirane i proglašene općenarodnom imovinom. Šume zemljišnih zajednica ostaju do 1947. godine u njihovom vlasništvu da bi te godine i one bile proglašene općenarodnom imovinom.

Sve šume sa statusom općenarodne imovine postaju 1951. godine društveno vlasništvo i tako ostaje sve do 1990. godine.

Zakonom o šumama („*Narodne novine*“ br. 52/90. – pročišćeni tekst) sve šume i šumska zemljišta na teritoriji Republike Hrvatske osim onih u privatnom vlasništvu postaju državno vlasništvo Republike Hrvatske (čl. 16).

Temeljem Zakona o šumama Sabor Republike Hrvatske je predao šume i šumska zemljišta koja su do tada bila društveno vlasništvo Republike Hrvatske (čl. 16) na gospodarenje novoosnovanom JP „Hrvatske šume“. Tom odlukom šume ove gospodarske jedinice ušle su u sastav JP „Hrvatske šume“ p.o. Zagreb.

Dana 01. siječnja 1991. godine JP „Hrvatske šume“ p.o. Zagreb počele su s radom.

Od 01. veljače 2002. godine prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o šumama („*Narodne novine*“ br. 13/02.) JP „Hrvatske šume“ p.o. Zagreb se preoblikovane u trgovačko društvo „Hrvatske šume“ d.o.o. Zagreb.

U razdoblju od 2004. do 2008. godine dolazi temeljem Djelomičnih rješenja o povratu imovine izdanih na osnovi Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, do povrata šuma i šumskog zemljišta Đakovačko – osječkoj nadbiskupiji, te do formiranja gospodarske jedinice „Sjeverni Dilj - biskupijske šume“ ovom izvanrednom revizijom.

2. PRIRODNE ZNAČAJKE

2.1. Orografske i hidrografske prilike

Karakteristika terena je prigorje ali mjestimično ima i dubokih jaraka, te strana s većim inklinacijama osobito u zapadnom dijelu gospodarske jedinice. Nadmorske visine se kreću od 126 - 421 m. Najviši vrh je na samom bilu Dilja na granici odjela 9 i 22 gdje se nalazi piramida Lipovica.

Od glavnog bila Dilja, koje se proteže pravcem zapad-istok, kose se spuštaju u pravcu sjevera. Razvedenost terena je velika, s mnogo potoka i jaraka, a osobito u središnjem i zapadnom dijelu gospodarske jedinice

Veći dio potoka u proljeće „oživi“, dok ljeti presuši. Svi potoci gravitiraju prema slivovima 4 veća potoka Bazovac, Mačkovac, Svržnica, Berovac.

Bogatstvo izvorske pitke vode je karakteristično za područje gospodarske jedinice, a osobito za njen srednji i zapadni dio. Većinu izvora uredila je i održava šumarija Levanjska Varoš.

Izvori su ucrtani u kartu, a u tabeli je dan narodni naziv i lokacija:

Tab.3

<i>Narodni naziv</i>	<i>Lokacija</i>
<i>Borojevci</i>	<i>Borojevci uz cestu kod 14g</i>
<i>Rankovac</i>	<i>granica 4a/e</i>
<i>Gložak</i>	<i>na granici 5c//6a</i>
<i>izvor</i>	<i>uz vlak u 10a</i>
<i>Lipa-Bazovac</i>	<i>uz vanjsku među 12a//21c</i>
<i>Vračica</i>	<i>na pašnjaku Slobodna Vlast</i>
<i>izvor</i>	<i>uz cestu u 20a</i>
<i>Savina vodica</i>	<i>21a/b</i>
<i>izvor</i>	<i>23a (ispod Kantarove kuće)</i>
<i>Picino vrelo</i>	<i>33a/d</i>
<i>Gradina</i>	<i>37a//38a</i>
<i>izvor</i>	<i>uz vanjsku među 38d//39a</i>
<i>Božin izvor</i>	<i>43a/d//44a</i>
<i>Grašak</i>	<i>47a</i>
<i>Kusovac</i>	<i>48a/c</i>

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana zaštite voda (22.03.) šumarija je 2001. godine s učenicima osnovne škole „Silvije Strahimir Kranjčević“ iz Levanjske Varoši napravila prigodan program. Učenici su posjetili nekoliko izvora i s radnicima šumarije postavili panoe s prikladnim porukama i svojim literarnim radovima.

2.2. Geološka podloga, tlo i opterećenost onečišćivačima

2.2.1. Geološka podloga

Geološka podloga je detaljno obrađena u studiji „*Ekološko – gospodarski tipovi šuma na području ŠPP „Slavonska šuma“*“, 1973. svezak 1 koju je izradio Institut za šumarska istraživanja Zagreb.

Na području gospodarske jedinice nalaze se slijedeće geološke podloge:

1. Močvarni prapor (QPN) - veći dio šumskog predjela Gostica
2. Glinovito - pješćane naslage (PLGP) - južni obronci
3. Pjeskovito - glinovite naslage (PLPG) - veći dio šumskog predjela Djedov dol
4. Laporovito - glinovite naslage (PLLG) - najniži obronci zapadnog dijela gospodarske jedinice
5. Vapnovito - laporovite naslage (NVL) - viši položaji - južni pojas jedinice prema grebenima Dilja
6. Laporovite naslage (MLK) - manji lokaliteti uz grebene Dilja u središnjem dijelu jedinice
7. Vapnenačke, klastične i organogene naslage (MVK) - najviši položaji (odjel 6a - Lipovica)

2.2.2. Pedološke karakteristike

Tipološka istraživanja na području ove gospodarske jedinice obavili su 1989/90. godine djelatnici Odjela za uređivanje šuma iz Požege: mr.sc. Kempf B., dipl.ing.šum., Puača B., dipl.ing.šum. i Najvirt Ž., dipl.ing.šum.

Temeljem tipoloških istraživanja izrađen je elaborat „Tumač vegetacijske i pedološke karte te opis ekološko – gospodarskih tipova za gospodarsku jedinicu „Sjeverni Dilj“. Elaborat se nalazi u Odjelu za uređivanje šuma UŠP Osijek.

Prema navedenom elaboratu pedosistematska pripadnost tala utvrđena je primjenom klasifikacije tala Jugoslavije (Škorić, Filipovski, Ćirić, 1985.).

Utvrđeni tipovi tala s površinskim udjelom, pedokartografske jedinice i njihove osnovne karakteristike prikazani su u slijedećim tablicama:

Tab. 4

Naziv tipa tla	Površina	
	ha	%
Koluvij	12,36	0,6
Rendzina	556,52	27,6
Eutrično smeđe	153,07	7,6
Lesivirano	720,99	35,7
Pseudoglej obronačni	576,06	28,5
Ukupno	2019,00	100,0

Tab.4a

Tip tla	Naziv pedosistematske jedinice	Površina	
		ha	%
Koluvij	<i>Distrični silikatni koluvij s prevagom zemljišnog materijala oglejen i neoglejen distrično smeđe tlo koluvijalno (60:40)</i>		0,0
	<i>Eutrični koluvij iz rendzine i eutričnog smeđeg tla s prevagom zemljišnog materijala oglejen i neoglejen</i>	12,36	0,6
		12,36	0,6
Rendzina	<i>Rendzina karbonatna-eutrično smeđe tlo-lesivirano tlo tipično i pseudoglejno na vapnovito-laporovitim naslagama (70:15:15)</i>	556,52	27,6
Eutrično smeđe	<i>Eutrično smeđe tlo oglejeno i neoglejeno-lesivirano tlo tipično i pseudoglejno-rendzina karbonatna na laporovito-glinovitim naslagama (70:20:10)</i>	153,07	7,6
Lesivirano tlo	<i>Lesivirano tlo tipično i površinski oglejeno-eutrično smeđe tlo na pjeskovito glinovitim naslagama (70:30) (61ab 62ab 63abcd 64ab)</i>	121,72	6,0
	<i>Lesivirano tlo tipično i površinski oglejeno-eutrično smeđe tlo-rendzina karbonatna na laporovito-glinovitim naslagama (70:15:15)</i>	599,27	29,7
		720,99	35,7
Pseudoglej obronačni	<i>Pseudoglej obronačni-lesivirano tlo površinski oglejeno na pjeskovito-glinovitim naslagama (50:50)</i>		0,0
	<i>Pseudoglej obronačni-lesivirano tlo površinski oglejeno na laporovito-glinovitim naslagama (50:50)</i>	576,06	28,5
		576,06	28,5
Ukupno		2019,00	100,0

Na priloženoj Karti šumskih tala može se vidjeti raspored i površinski udjel pedokartografskih jedinica.

2.2.3. Opterećenost onečišćivačima

U novije vrijeme sve je više izražen problem onečišćenja okoliša raznim oblicima polutanata. Zagađenje je različito izraženo u pojedinim biocenozama koje nisu sve jednako izložene i ugrožene. Kada se promatra šumske ekosustave najizraženiji je problem zračnog zagađenja. Zračna strujanja donose štetne tvari iz velikih udaljenosti, tako da premda u bližoj okolini određenog područja nema industrije, ono ipak može biti znatno ugroženo. Štetne tvari dospijevaju u tlo i na same biljke putem kiselih kiša i suhe depozicije i tako, prenesene iz velike daljine ostvaruju svoj štetni utjecaj na šume stotinama, a ponekad i tisućama kilometara od mjesta gdje su nastale.

Šume ove gospodarske jedinice nalaze se u pribrežju i brežuljkastom području gdje je pojava zračnog zagađenja suhom depozicijom nešto manje izražena zbog reljefa i utjecaja zračnih strujanja. Postoji određena opasnost od zagađenja putem kiselih kiša. U bližoj okolini ove gospodarske jedinice ne postoje opasniji industrijski zagađivači koji bi ju neposredno ugrožavali.

Najveći razlog za zabrinutost je zapadni i sjeverozapadni smjer vjetrova zbog kojih iz razvijenih zemalja Europe na ovo područje pristižu razni polutanti koji se putem oborina talože u zemlju.

2.3. Klima

Za opis klimatskih karakteristika ovog područja korišteni su podaci iz monografije „Šume u Hrvatskoj“ (Zagreb, 1992. godine). Prema Köppenovoj klasifikaciji klima ovog područja pripada tipu klime označenom klimatskom formulom Cfbw"x". To je umjerena topla kišna klima, nema izrazitog sušnog razdoblja, oborine su jednolično raspoređene tijekom cijele godine, a najsušnije razdoblje pada u zimsku. Ljeta su topla, a zime su umjereno hladne s naglim porastom temperature u prvom dijelu godine. Prema podacima motrenja (1961 - 1990. godine Osijek i Slavonski Brod) na ovom području godišnja količina oborina je 700 mm, a srednja godišnja temperatura 10,6°C.

Iz studije „Osnovne termičke i oborinske prilike na području Hrvatske“, izrađenoj od strane Državnog Hidrometeorološkog zavoda 1994. godine, u kojoj su obrađeni podaci s 24 meteorološke postaje za razdoblje 1961 - 1990. godine uzeti su podaci za meteorološku postaju Našice.

Tab. 5

Srednja mjesečna i godišnja temperatura zraka u °C													
Postaja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Σ
Našice	-0,5	2,0	6,1	10,7	15,5	17,7	20,3	19,1	16,1	11,2	6,2	1,1	10,4

Najtopliji mjesec u godini je srpanj sa srednjom temperaturom 20,3°C, a najhladniji siječanj sa srednjom temperaturom -0,5°C. Srednja godišnja temperatura je 10,4°C što vrlo malo odudara od prosjeka za cijelo područje.

Tab. 5a

Srednja mjesečna i godišnja relativna vlažnost zraka u %													
Postaja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Σ
Našice	80	73	74	70	71	64	63	68	77	76	78	82	73

Prosječna godišnja vlažnost zraka iznosi 73% (Našice). Vлага zraka je tijekom zimskih mjeseci oko 15% viša nego zimi.

Tab. 5b

Srednja mjesečna i godišnja količina oborina u mm													
Postaja	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Σ
Našice	48	48	49	67	71	92	82	85	64	55	71	66	799

Srednja godišnja količina oborina iznosi 799 mm što je karakteristika subhumidne klime. Ovo područje se zapravo nalazi na prijelazu iz humidnog u izrazito subhumidno područje istočno - slavonske ravnice. Najviše kiše pada na prijelazu iz proljeća u ljeto, u lipnju. Najsušniji su zimski mjeseci, siječanj i veljača. Uočljiv je sekundarni minimum oborina u listopadu.

Značajno je upozoriti na mraz. U ovim krajevima kasni mrazovi javljaju se sve do kraja travnja, a izuzetno i tijekom svibnja. Rani mrazovi se javljaju početkom listopada, a ponekad već u rujnu.

Snijeg nije naročito značajna pojava na području ove gospodarske jedinice, iz navedene tablice vidljivo je da snijega na tlu ima prosječno tridesetak dana godišnje.

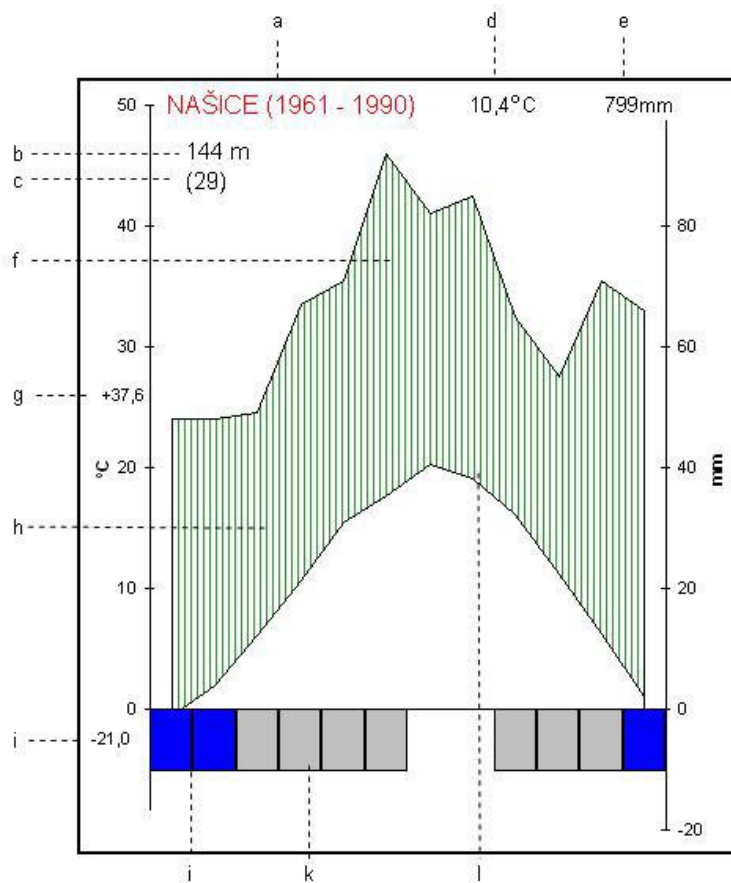
Za vegetacijsko razdoblje od travnja do rujna izmjereni su slijedeći podaci:

Tab. 5c

Naziv		Mjerna jedinica	Vrijednost
Vegetacijsko razdoblje od IV do IX mjeseca	Srednja temperatura	°C	16,6
	Srednja zračna vlaga	%	69
	Količina oborina	mm	462
Kasni mraz		Datum	početkom IV mj.
Rani mraz		Datum	X mj.
Smjer glavnih vjetrova		Smjer	SZ

KLIMADIJAGRAM (po H. Walteru)

Razdoblje motrenja za meteorološku postaju Našice: 1961 - 1990. godine

- a - Meteorološka postaja
- b - Nadmorska visina stanice (m)
- c - Broj godina (razdoblje) motrenja
- d - Srednja godišnja temperatura zraka (°C)
- e - Srednja godišnja količina oborina
- f - Srednje mjesečne količine oborina

- g - Apsolutni maksimum temperature zraka
- h - Vlažno (humidno) razdoblje
- i - Apsolutni minimum temperature zraka
- j - Mjeseci sa sr. min. temp. zraka ispod 0°C
- k - Mjeseci s aps. min. temp. zraka ispod 0°C
- l - Srednje mjesečne temperature zraka (°C)

2.4. Vegetacija – biljne zajednice

Pregled sistematskih jedinica i opis šumskih zajednica detaljno su obrađeni u prije navedenom elaboratu *Tumač vegetacijske i pedološke karte te opis ekološko – gospodarskih tipova za gospodarsku jedinicu „Sjeverni Dilj“*, Odjela za uređivanje šuma Požega.

Područje gospodarske jedinice pripada sektoru ilirske provincije srednjoevropske vegetacijske regije. Klimazonalna zajednica za gospodarsku jedinicu je zajednica kitnjaka i običnog graba, s tim da se u najvišim predjelima gospodarske jedinice (predjel Gložak) ona miješa sa zonom bukovih šuma. Unutar klimazonalne zajednice utvrđene su i dvije azonalne zajednice u trajnom razvojnem stadiju: Zajednica lužnjaka, običnog graba i cera i Zajednica medunca i crnog jasena. Njihov postanak i razvoj uvjetovan je specifičnim ekološkim prilikama.

Pregled sistematskih jedinica

- Razred: QUERCO - FAGETEA Br.Bl. et Vlieg. 1937
- Red: FAGETALIA Pawl. 1928
- Sveza: Carpino betuli illyricum Horvat 1956
- as: Carpino betuli - Quercetum roboris Rauš 1968
- subass: quercetosum ceris Rauš 1969
- as: Querco petraea - Carpinetum illyricum Horvat 1938
- var: Fagus sylvatica prov. Pelcer
- as: Carici sylvaticae - Quercetum petraea prov. Pelcer 1979
- Sveza: Fagion illyricum Horvat 1938
- as: Asperulo - Fagetum prov. Pelcer 1979
- Razred: QUERCETEA ROBORI - PETRAEA Br.l. et Tx 1943
- Red: QUERCETALIA ROBORI - PETRAEA Tx 1931
- Sveza: Quercion robori petraea Br.Bl. 1932
- as: Carici sylvaticae - Quercetum petraea prov. Pelcer
- Red: QUERCETALIA PUBESCENTIS Br.Bl. 1932
- as: Orno - Quercetum pubescentis Gajić 1955

ŠUMA HRASTA KITNJAKA SA ŠAŠEM

(*Carici sylvaticae - Quercetum petraea prov. Pelcer 79*)

Zajednica je rasprostranjena na najizloženijim grebenima u zapadnom i središnjem dijelu gospodarske jedinice. Karakteristično je veći udjel acidofilnih i termofilnih biljaka. Pridolazi na lesiviranom tipičnom i lesiviranom pseudoglejnom tlu.

U sloju drveća dominantna vrsta je hrast kitnjak (*Quercus petraea*), često pridolazi cer (*Quercus cerris*), a za grab (*Carpinus betulus*) su ekološki uvjeti nepovoljni, te se on pojavljuje sporadično i više u sloju grmlja. Od termofilnih vrsta pridolazi crni jasek (*Fraxinus ornus*).

Sloj grmlja je obilno razvijen i znatna je zastupljenost crnog jasena (*Fraxinus ornus*), kitnjaka (*Quercus petraea*) i drijena (*Cornus sanquinea*).

U sloju prizemnog rašća obilnije su zastupljene trave: dlakavi šaš (*Carex pilosae*), šumski šaš (*Carex sylvatica*), vlasulja (*Festuca drimea*), klupčasta oštrica (*Dactylis glomerata*), kostrika (*Brachypodium pinnatum*). Osim njih obilnije pridolaze termofilne: crni grahor (*Lathyrus niger*), dlakava žučica (*Cytisus hirsutus*), crna žutica (*Cytisus nigricans*), čepac (*Clinopodium vulgare*), puzava čestoslavica (*Veronica officinalis*) i acidofilne vrste: urodica (*Melampyrum silvaticum*), šumska runjika (*Hieracium silvaticum*) i vlasulja (*Festuca heterophylla*).

ŠUMA HRASTA KITNJAKA I OBIČNOG GRABA

(*Quercus petraea* - *Carpinetum illyricum* Ht.38)

Rasprostranjena je uglavnom u istočnom dijelu gospodarske jedinice, a u srednjem i zapadnom dijelu su to manje površine. Tlo je manje isprano i svježije na blagim grebenima i platoima. Dosta je teško odrediti granicu prema zajednici kitnjaka sa šašem.

Pridolazi na lesiviranom, eutričnom smeđem i pseudogleju obronačnom.

U sloju drveća osim kitnjaka (*Quercus petraea*) pridolazi grab (*Carpinus betulus*) koji je diferencijalna vrsta u odnosu na zajednicu kitnjaka sa šašem. Pojava graba ukazuje na povoljne mikroklimatskih uvjeta. U smjesi još pridolaze: cer (*Quercus cerris*), trešnja (*Prunus avium*), klen (*Acer campestre*), bukva (*Fagus sylvatica*).

U sloju grmlja za ovo područje je značajna veća zastupljenost kupine (*Rubus sp.*), i obične kozokrvine (*Lonicera caprifolium*).

U sloju prizemnog rašća obilnije su zastupljeni: dlakavi šaš (*Carex pilosae*), broćika (*Galium cruciatum*), lazarkinja (*Asperula odorata*) i lipica, biskupska kapica (*Epimedium alpinum*) i dr.

ŠUMA HRASTA KITNJAKA I OBIČNOG GRABA VARIJANTA S BUKVOM

(*Quercus petraea* - *Carpinetum illyricum* var. *Fagus sylvatica* prov. Pelcer 79)

Ova zajednica zauzima oko 76% površine i pridolazi na gotovo svim tipovima tala u gospodarskoj jedinici. U florističkom sastavu gotovo je identična šumi kitnjaka i običnog graba, a diferencijalna vrsta u sloju drveća i grmlja je bukva (*Fagus sylvatica*). Značajna je razlika između dijelova zajednice na rendzini i dijelova na ostalim tipovima tala. Rendzina se nalazi u podnožjima grebena, a porastom nadmorske visine prelazi u lesivirano tlo ili pseudoglej. Na rendzini je karakteristično da u sloju drveća prevladava bukva uz primjesu kitnjaka i graba.

U sloju grmlja i prizemnog rašća su izrazito bazofilni elementi kao klokočika (*Staphyllea pinnata*), kukurijek (*Heleborus odoratus*), bljušt (*Tamus communis*) i šumarica (*Anemone sp.*), koji su na ostalim tipovima tala znatno manje zastupljeni, što je osobito karakteristika klokočike.

ŠUMA BUKVE S LAZARKINJOM

(*Asperulo* - *Fagetum*, prov., Pelcer)

Fragmentarno se razvija uz najstrmije jarke i pretežno na sjevernim ekspozicijama u jugozapadnom dijelu gospodarske jedinice. U sloju prizemnog rašća najobilnije je zastupljena lazarkinja (*Asperula odorata*).

ŠUMA HRASTA LUŽNJAKA, OBIČNOG GRABA I CERA

(*Carpino betuli* - *Quercetum roboris* subass. *Quercetosum cerris* Rauš 69)

Azonalna zajednica koja pridolazi fragmentalno u šumskom predjelu Djedov dol.

U sloju drveća glavna diferencijalna vrsta uz lužnjak (*Quercus robur*) i grab (*Carpinus betulus*) je cer (*Quercus cerris*).

Sloj grmlja je dobro razvijen i u njemu se ističu obični grab (*Carpinus betulus*), kupina (*Rubus sp.*) i kalina (*Ligustrum vulgare*).

U sloju prizemnog rašća znatno sudjeluju lazarkinja (*Asperula odorata*) i biskupska kapica, lipica (*Epimedium alpinum*). Značajan je i relativno veći udjel kserotermnih trava (*Dactylis glomerata*) i (*Brachypodium sp.*)

ŠUMA HRASTA MEDUNCA I CRNOG JASENA (Orno - *Quercetum pubescentis*, Gajić 55)

Sastojine hrasta medunca su ostatak termofilne tercijarne vegetacije koji se nakon oledbe i prodora srednjoevropskih mezofilnih vrsta zadržao na ekstremno suhim staništima (strmi, izloženi, suhi i topli obronci).

U sloju drveća su medunac (*Quercus pubescens*), cer (*Quercus cerris*), crni jasen (*Fraxinus ornus*) i brekinja (*Sorbus torminalis*).

U sloju grmlja s većim udjelom pridolaze drijen (*Cornus mas*), crna hudika (*Viburnum lantana*), kalina (*Ligustrum vulgare*), bradavičasta kurika (*Ligustrum verrucosa*), obični pasdrijen (*Rhamnus cathartica*), bojadisarska krkavina (*Rhamnus tinctoria*), zanovijeti (*Cytisus nigricana* i *C. hirsutus*), crni jasen (*Fraxinus ornus*) i žestilj (*Acer tataricum*).

U sloju prizemnog rašća su kserotermne vrste: medenika (*Melittis melissophyllum*), modro vrapčje sjeme (*Litospermum-coeruleum*), lijepi jasenak (*Dictamnus albus*), kostrika (*Brachypodium sylvaticum*) i dr.

Sastojine imaju veliko značenje u zaštiti tla i očuvanju biološke raznolikosti. Na području Dilja zajednica zauzima manje površine od po nekoliko hektara koji su izdvojeni u odsjeke, ali je karakteristično da ima i dosta malih lokaliteta (0,10-0,50 ha).

Tab. 6

Naziv fitocenozе	Obraslo		Neobraslo proizvodno		Ukupno	
	ha	%	ha	%	ha	%
ŠUMA HRASTA KITNJAKA SA ŠAŠEM	316,02	15,7			316,02	15,7
<i>Carici sylvaticae-Quercetum petraea</i> prov. Pelcer 79						
ŠUMA HRASTA KITNJAKA I OBIČNOG GRABA	28,94	1,4			28,94	1,4
<i>Quercu petraea-Carpinetum illyricum</i> Horvat 38						
ŠUMA HRASTA KITNJAKA I OBIČNOG GRABA VARIJANTA S BUKVOM	1589,02	78,7			1589,02	62,7
<i>Quercu petraea-Carpinetum illyricum</i> var. <i>Fagus sylvatica</i> , prov. Pelcer 79						
ŠUMA HRASTA MEDUNCA I CRNOG JASENA	85,02	4,2			85,02	4,2
<i>Orno-Quercetum pubescentis</i> Gajić 55						
Ukupno	2019,00	100,0			2019,00	100,0

2.5. Ekološkogospodarski tipovi

Temeljem karte šumskih zajednica i karte šumskih tala, te dosadašnjih tipoloških istraživanja u Hrvatskoj na području gospodarske jedinice izdvojena su 3 EGT-a: II-E-10, II-E-11 i II-E-23a.

Ekološkogospodarski tipovi su detaljno opisani u prije navedenom elaboratu *Tumač vegetacijske i pedološke karte te opis ekološko – gospodarskih tipova za gospodarsku jedinicu „Sjeverni Dilj“*, Odjela za uređivanje šuma Požega.

U donjoj tabeli prikazana je njihova površinska zastupljenost:

Tab.7

EGT	Obraslo		Neobraslo proizvodno		Ukupno	
	ha	%	ha	%	ha	%
II-E-10	223,24	11,1			223,24	11,1
II-E-11	1711,41	84,8			1711,41	84,8
II-E-23a	84,35	2,8			84,35	4,2
Ukupno	2019,00	100,0			2019,00	100,0

2.5.1. EGT II-E-10

Dominantni su tipovi tala: lesivirano tipično, lesivirano pseudoglejno, eutrično smeđe, pseudoglej obronačni.

Karakteristične zajednice: ŠUMA HRASTA KITNJAKA SA ŠAŠEM (*Carici sylvaticae - Quercetum petraea* prov. Pelcer 79) i ŠUMA HRASTA KITNJAKA I OBIČNOG GRABA (*Quercus petraea - Carpinetum illyricum* Ht. 38)

Tab. 7a

Uređajni razred	Ophodnja	Bonitet	Površina	
	god		ha	%
Sjemenjače KITNJAKA	120	I	18,81	8,4
		I/II	19,68	8,8
		II	125,32	56,1
		II/III	48,28	21,6
	ukupno		212,09	95,0
Sjemenjače GRABA	80	II	1,41	0,6
Sjemenjače (kulture) C.BORA	80	III	2,29	1,0
Panjače BAGREMA	40	II	1,18	0,5
	ukupno		1,18	0,5
Ukupno			216,97	97,2
Šikare			6,27	2,8
Ukupno			223,24	100,0

Odsjeci

4c 4e 14h 16b 16c 22b 26b 29b 30a 30b 33b 34c 38c 39b 39c 40a 40f 42b 42d 45c 46a 48b 48d 57a 61a
61c 62a 63a 63c 63d 64b

Najpovoljniji sastojinski oblik je jednodobna mješovita jednolična sjemenjača normalnog stanja, u raznim stadijima. Najpovoljniji omjer smjese je 60% kitnjaka, 20% bukve i 20% običnog graba.

Smjernice gospodarenja: Uspostavljanjem normalnog stanja uz ophodnju od 120 godina za kitnjak i bukvu, a 100 godina za običan grab, te promjer sječive zrelosti srednjeg sastojinskog stabla kitnjaka od 41.0 cm, bukve od 39,5 cm i običnog graba od 22,5 cm prsnog promjera može se postići ukupna proizvodnja od 883 m³/ha. Kitnjak, bukvu i običan grab treba obnavljati prirodno, oplodnom sječom. Veća pažnja kod obnove treba kitnjaku i bukvi.

Cilj gospodarenja je proizvodnja furnira, deblje pilanske oblovine bukve i kitnjaka, tanje oblovine kitnjaka, bukve i običnog graba, te drva za celulozu i ogrjev.

EGT zauzima 11,1% obrasle površine u gospodarskoj jedinici.

2.5.2. EGT II-E-11

Dominantni tipovi tala: lesivirano tipično, lesivirano pseudoglejno, pseudoglej obronačni, a manjim dijelom pseudoglej ravničasti i rendzina.

Karakteristična zajednica: ŠUMA HRASTA KITNJAKA I OBIČNOG GRABA VARIJANTA S BUKVOM (*Quercus petraea* - *Carpinetum illyricum* var. *Fagus silvatica* prov. Pelcer 79)

Tab. 7b

Uređajni razred	Ophodnja	Bonitet	Površina	
	god		ha	%
Sjemenjače KITNJAKA	120	I	278,65	16,1
		I/II	150,02	8,7
		II	468,34	27,1
		II/III	108,03	6,3
	ukupno		1005,04	58,2
Sjemenjače BUKVE	100	II	470,05	27,2
		II/III	20,92	1,2
		III	196,43	11,4
	ukupno		687,40	39,8
Sjemenjače (kulture) C.BORA	80	II	1,67	0,1
Panjače BUKVE	80	III	15,29	0,9
Panjače BAGREMA	40	III	4,33	0,3
Ukupno			1713,73	99,2
Šikare			12,97	0,8
Ukupno			1726,70	100,0
Neobraslo proizvodno				0,0
Ukupno			1726,70	100,0

Odsjeci																																																																															
4a	4d	5a	5b	5c	6a	7a	7b	8a	9a	10a	10c	10d	10e	11a	11d	12a	14d	14f	14g	16a	17a	18a	19a	20a	21a	21c	22a	23a	23b	24a	25a	26a	27a	30c	30d	31a	32a	32b	32d	33c	33d	34a	35a	36a	37a	38a	38d	38e	38f	38i	39a	41a	41b	42a	42e	43a	44a	45a	46e	47a	48a	49a	50a	51b	55a	56a	56b	56d	56e	58a	59a	59b	60a	60b	61b	62b	63b	64a	64c

Najpovoljniji sastojinski oblik je jednodobna mješovita jednolična sjemenjača normalnog stanja, raznih stadija. Optimalan omjer smjese je 50% kitnjaka i 50% bukve.

Smjernice gospodarenja: Uspostavljanjem normalnog stanja uz ophodnju od 120 godina, te promjer sječiwe zrelosti srednjeg sastojinskog stabla kitnjaka od 41.0 cm i bukve od 39,5 cm može se postići ukupna proizvodnja od 922 m³/ha.

Cilj gospodarenja je proizvodnja furnira, deblje pilanske i tanje oblovine bukve i kitnjaka, te ogrjevnog drva i drva za celulozu.

EGT zauzima 84,8% obrasle površine u gospodarskoj jedinici.

2.5.3. EGT II-E-23a

Tip tla: rendzina.

Karakteristična zajednica: ŠUMA HRASTA MEDUNCA I CRNOG JASENA (*Orno-Quercetum pubescentis Gajić 55*)

Tab. 7c

Uređajni razred	Ophodnja	Bonitet	Površina	
	god		ha	%
<i>Panjače MEDUNCA</i>	120	III	84,35	100,0
Ukupno			84,35	100,0

Odsjeci
10b 11b 11c 11e 16d 21b 21d 33a 33e 34b 35b 36b 38b 42c 43b 43c 43d 45b 45d 46b 46c 46d 47b 48c 56c 57b 58b

Najpovoljniji sastojinski oblik je jednodobna jednolična mješovita sjemenjača normalnog stanja i raznih stadija. Optimalan omjer smjese je 60% medunca, 20% kitnjaka i cera i 20% crnog jasena.

Smjernice gospodarenja: Zbog male rasprostranjenosti šuma toga tipa i njihove slabe sačuvanosti, nije se mogla utvrditi normala. Preporučuje se ophodnja od 100 godina i normale (prirasno prihodne tabele za kitnjak (II-E-20, II-E-21, II-E-22 i II-E-23a).

To su najtoplija i najsuša staništa, većinom strme južne i zapadne padine s kamenitim ili plitkim skeletnim tlom. Na tim terenima šumu je vrlo teško obnoviti. Preporučuje se prirodna obnova oplodnom sječom, dugog pomladnog razdoblja, a treba je započeti u 90. godini starosti sastojine. Ako prirodna obnova ne uspije, treba saditi 10000 sadnica crnog bora ili 8000 sadnica srebrnolisne lipe, medunca, kitnjaka, breze ili bagrema.

Cilj gospodarenja je zaštita tla i proizvodnja prostornog drva.

EGT zauzima 2,8% obrasle površine u gospodarskoj jedinici.

3. OPĆEKORISNE FUNKCIJE ŠUMA

Tijekom povijesti čovjekove aktivnosti vezane za šume većinom su se svodile na iskorištavanje drveta i drugih šumskih proizvoda, dok se o ostalim funkcijama šuma malo vodilo računa. Sječe su se vršile većinom nekontrolirano, prema potrebama, a obnovi se uopće nije poklanjala nikakva pozornost, nego je to bilo prepušteno prirodi. Krajem prethodnog stoljeća se počelo ozbiljnije planski gospodariti, ali je i tada drvo bilo smatrano najvažnijim proizvodom. Tek kada su se šumske površine znatno smanjile, uočilo se kakve je to negativne posljedice prouzročilo, te se počelo ozbiljnije gledati na ostale funkcije šume i njihov utjecaj na okoliš. Nepovoljna je činjenica je što su se određeni utjecaji šume uočili tek nakon teških poremećaja koji su nastali kao posljedica nestanka šume na određenim područjima.

U današnje vrijeme je poznato i prihvaćeno da opće koristi od šuma višestruko nadmašuju vrijednost drvne zalihe. Moderno gospodarenje šumama je višenamjensko, cilj gospodarenja je uz proizvodnju drvne mase i održavanje opće korisnih funkcija šuma, očuvanje prirodnih ekosustava, te zaštita ukupne flore i faune.

3.1. Zaštita tla, prometnica i drugih objekata od erozije, bujica i poplava

Jedna od najvažnijih zaštitnih funkcija šume je zaštita od akvatične erozije. Intenzitet ove vrste erozije najviše ovisi o reljefu terena (nagibu, dužini i obliku padine), značajkama tla te izloženosti oborinama i

vjetru. Kako se ova gospodarska jedinica nalazi u brdovitom području zaštitna funkcija šume protiv djelovanja akvatične erozije je značajna, a aktivnu funkciju ima sva obrasla površina od 2019,00 ha.

3.2. Utjecaj na vodni režim i hidroenergetski sustav

Šume značajno utječu na vodni režim, djeluju zapravo kao spužva koja usporava brzo otjecanje vode nakon kiša i time osiguravaju stalnost opskrbe vodom. One također pročišćavaju podzemne i površinske vode. Utjecaj šume na vodni režim ovisi o staništu i o šumi koja se tu nalazi. Vrlo značajnu ulogu imaju u tome reljef, geološka podloga i tlo, vrste drveća u sastojini, njena starost i sklop. O međusobnoj usklađenosti tih faktora ovisi učinkovitost šume u utjecaju na hidrološke prilike šumskog prostora. Utjecaj šume naročito dolazi do izražaja za vrijeme obilnih oborina, ljetnih pljuskova s velikom količinom kiše i u proljeće za vrijeme topljenja snijega.

Vodne prilike u šumi ovise o količini transpirirane vode pojedinih vrsta drveća, o intercepciji pojedine vrste, o evaporaciji, o tlu i njegovoj moći upijanja, o matičnom supstratu, o slojanju u sastojini, o godišnjoj količini oborina, te o njihovom rasporedu. Ovisno o povoljnoj ili nepovoljnoj rezultanti navedenih parametara šuma je u vodozaštitnom pogledu više ili manje učinkovita.

Vodozaštitna funkcija šume više dolazi do izražaja u brdskim i planinskim područjima gdje treba spriječiti brzo otjecanje oborinske vode čime se otklanja opasnost od erozije i osigurava stalnost opskrbe vodom. Pozitivni utjecaji šuma ove gospodarske jedinice (2019,00 ha) su vrlo značajni za vodni režim i hidroenergetski sustav kako na samom dijelu gospodarske jedinice tako i na područja u nizini.

3.3. Utjecaj na plodnost tla i poljoprivrednu proizvodnju

Šume predstavljaju značajnu zaštitu od eolske erozije i štite okolno poljoprivredno zemljište od odnošenja tla putem vjetra. Veliki kompleksi poljoprivrednog zemljišta koji nisu makar mjestimično isprekidani šumskim površinama ili barem drvoredima vrlo su podložni ovom tipu erozije. Ova pojava naročito dolazi do izražaja u nizinskim krajevima gdje jaki vjetrovi neprestano odnose površinski sloj tla ako ih nema što zaustaviti.

Šumske sastojine ublažavaju u susjednim naseljima i na poljoprivrednim površinama klimatske ekstreme, te osiguravaju izmjenu zraka. Šuma ljeti povećava vlažnost zraka i njegovu turbulenciju u više slojeve atmosfere, te se povoljan utjecaj šume zamjećuje do 60 kilometara udaljenosti od ruba šumskog kompleksa veličine najmanje 4.000 hektara. Navedena funkcija šuma postaje sve značajnija kako je šumovitost manja, tako da je ova gospodarska jedinica vrlo značajna po tom pitanju za šire područje istočne Slavonije.

U pogledu utjecaja na plodnost tla i poljoprivrednu proizvodnju šume ove gospodarske jedinice su vrlo značajne i nezamjenjiva je njihova uloga na ovim prostorima jer se radi o jednom od najvažnijih, ako ne i najvažnijem poljoprivrednom području Republike Hrvatske. Površina koja utječe na plodnost tla i poljoprivrednu proizvodnju iznosi 2019,00 ha.

3.4. Utjecaj na klimu

Primjetan je veliki utjecaj šuma na klimu. Osim već opisanih pozitivnih učinaka šume utječu na oborinski režim. Poznato je da područja s više šuma redovito imaju više oborina. To se dokazalo u Izraelu, gdje se pošumljavanjem većih područja, te osnivanjem velikih plantaža agruma uspjelo povećati količinu oborina što je promatrano duži niz godina.

Klimozaštitna funkcija šume je to zanimljivija što je šumovitost nekog područja manja, što naročito dolazi do izražaja u žitorodnim ravničarskim krajevima gdje se gotovo od svakog stabla očekuje klimatski utjecaj. Ove šume se nalaze u području prijelaza brdskog u ravničarski dio i za velike komplekse poljoprivrednog zemljišta njihova korisna funkcija utjecaja na klimu je nemjerljiva i nezamjenjiva. Utjecaj na klimu ima 2084,67 ha.

3.5. Zaštita i unapređenje ljudskog okoliša

Između čovjeka i njegovog okoliša postoji određena povezanost jer međusobno direktno ili indirektno utječu jedni na druge. Izuzetno važan činitelj u okolišu su šume koje zajedno s ostalom florom i faunom čine jedinstveni ekosustav određenoga područja. Na taj ekosustav čovjek svjesno ili nesvjesno utječe, mijenja ga, štiti ili uništava već prema svijesti o tome koliko mu je taj okoliš važan u životu.

Kod stanovništva je ta svijest o korisnim funkcijama šuma u posljednje vrijeme znatno pojačana, tako da sada njihova zaštita, čuvanje od sušenja i propadanja i sprječavanje daljeg smanjenja šumskih površina postupno postaje značajnije od do sada primarnih gospodarskih koristi.

Smanjivanje šumskih površina značajno mijenja već izražene klimatske karakteristike područja, a mijenja se i kultura čovjekovog života, kojem šuma često služi kao sportski, turistički ili estetski objekt interesa. Posebno je poželjna prisutnost šume uz javne prometnice jer osim estetskog ugođaja one značajno utječu na pročišćavanje atmosfere.

Kod zaštite i unapređenja ljudskog okoliša ova gospodarska jedinica utječe s 2084,67 ha.

3.6. Stvaranje kisika i pročišćavanje atmosfere

Šuma je također značajna kao svojevrsni filter za pročišćavanje zraka od raznih oblika zagađenja, kao zaštita od buke i kao proizvođač kisika. Šuma predstavlja izvrstan pročistač zraka i u svojim krošnjama može zadržati više desetaka tona tvorničke prašine što ovisi o vrsti drveća i gustoći krošnja. Asimilacijska površina šumskog drveća je značajno veća od površine koju šuma pokriva. Tako jela i smreka imaju 14 - 15 puta, a hrast i bukva 6 - 8 puta veću asimilacijsku površinu od površine šuma (indeks lišća). Ovo svojstvo čini šumu vrlo učinkovitim pročišćivačem zraka. Međutim, ovo svojstvo djeluje nepovoljno na samu šumu zbog toga što na taj način akumulira znatne količine štetnih tvari bilo u tlu, bilo u samom drveću i ostalim biljkama. Akumuliraju se sumporni dioksid, dušični oksidi, pesticidi, fluor, deterdženti, fotooksidanti, teški metali i druge štetne tvari. Ove štetne tvari se nakupljaju te negativno utječu na pojedine dijelove ekosustava uzrokujući znatna oštećenja. Prema procjeni iz 1990. godine u Hrvatskoj je manje ili više oštećeno svako treće stablo.

Šuma vrši pročišćavanje zraka u ovisnosti o udaljenosti od naselja, reljefu, intenzitetu i smjeru vjetra i izvorima emisije. Ova gospodarska jedinica je izložena vjetrovima iz smjera sjevera i sjeverozapada, a u tom pravcu na bližoj udaljenosti nema velikih zagađivača. Ipak, potrebno je naglasiti da pojava zračnog zagađenja na ovom području još nije dovoljno istražena.

Značajna je i funkcija zaštite od buke koja dolazi do izražaja u okolini frekventnih prometnica i bučnih industrijskih postrojenja. Važne su šume koje smanjuju buku u naseljima.

Proizvodnja kisika je također jedna od važnih funkcija šume. Poznato je da ga šuma proizvodi oko 20 tona po hektaru godišnje. Prisutnost šumskih površina u blizini većih gradskih naselja u znatnoj mjeri poboljšava kvalitetu zraka.

Aktivnu površinu koja utječe na stvaranje kisika i pročišćavanje atmosfere čini sva obrasla površina od 2019,00 ha.

3.7. Rekreativna, turistička i zdravstvena funkcija

Potrebe današnjeg čovjeka se znatno razlikuju od potreba ljudi koji su živjeli u prošlosti. Danas se sve više cijene ostale funkcije šume, a ne samo koristi od drveta ili lova. Sve se više ide u šume zbog potrebe modernog čovjeka za odmorom i rekreacijom, tako da rekreativne i turističke funkcije šume postaju sve važnije. Veliki dio ljudske populacije se zbog modernog načina života jako udaljio od prirode i sve je manje poznaje. Češći boravak ljudi u prirodi doprinosi boljem odnosu čovjeka prema svom okolišu i boljem razumijevanju problematike zaštite prirode.

Šumama za rekreaciju smatraju se one šume koje izletnici i sportaši redovito posjećuju. Rekreacijska funkcija šume je usko povezana s turističkom, ali i ne mora biti ako šuma prvenstveno služi

stanovnicima obližnjih mjesta. Posjećenost šuma ovisi o njihovoj pristupačnosti i o udaljenosti od gradskih središta. Ove šume su obzirom na njihov položaj umjereno opterećene posjetiteljima, izletnicima i gljivarima.

Šume su značajne i u zdravstvenom pogledu. One utječu na čovjekovo zdravlje bilo direktno, stvaranjem kisika i pročišćavanjem zraka, bilo indirektno, u smislu opuštanja od psihičkih napetosti i frustracija koje donosi moderna civilizacija.

Kako su sve šume gospodarske jedinice po svojoj namjeni gospodarske, direktnog doprinosa šuma ove jedinice rekreativnoj, turističkoj i zdravstvenoj funkciji nema osim na dijelu obrasle površine od ukupno 545,69 ha.

3.8. Utjecaj na faunu i divljač

Šume su izvor prehrane brojnim životinjskim vrstama, kukcima, pticama i ostalim živim organizmima koji zajedno čine međusobno povezan jedinstveni ekosustav koji čovjek svojim utjecajem lako može narušiti, ali i održati u ravnoteži.

Korištenjem raznih vrsta pesticida – insekticida, fungicida i dr. u poljoprivredi, ali i u šumarstvu nestale su brojne biljne i životinjske populacije osobito sitnijih životinja koje su bile na vrhu hranidbenog lanca.

Obnovom i zaštitom šuma zapravo se omogućava opstanak i život najvećeg broja životinjskih vrsta koje su direktno i indirektno vezane za šumu. Time se pomaže održavanje stabilnosti ekosustava čitavog ovog područja što je konačno i uvjet za očuvanje opstanka samog čovjeka na Zemlji.

Utjecaj na faunu i divljač ima cijela obrasla površina gospodarske jedinice koja iznosi 2019,00 ha.

<i>Općekorisne funkcije šuma</i>	<i>Gospodarska jedinica</i>	
	<i>ha</i>	<i>%</i>
<i>Zaštita tla, prometnica i drugih objekata od erozije, bujica i poplava</i>	2019,00	96,8
<i>Utjecaj na vodni režim i hidroenergetski sustav</i>	2019,00	96,8
<i>Utjecaj na plodnost tla i poljoprivrednu proizvodnju</i>	2019,00	96,8
<i>Utjecaj na klimu</i>	2084,67	100,0
<i>Zaštita i unapređenje ljudskog okoliša</i>	2084,67	100,0
<i>Stvaranje kisika i pročišćavanje atmosfere</i>	2019,00	96,8
<i>Rekreacijska, turistička i zdravstvena funkcija</i>	545,69	26,2
<i>Utjecaj na faunu i lov</i>	2019,00	96,8
<i>Površina</i>	2084,67	

II DOSADAŠNJA ORGANIZIRANOST ŠUMARSTVA I GOSPODARENJA ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTIMA

1. PRIKAZ DOSADAŠNJE ORGANIZIRANOSTI ŠUMARSTVA

Ustrojstvo šumarstva na području ove gospodarske jedinice može se podijeliti na dva razdoblja:

- razdoblje do 1951. godine, u kojem je posebno gospodareno sa šumama koje su bile u vlasništvu biskupije Đakovo, a posebno sa šumama zemljišnih zajednica
- razdoblje od 1951. godine do danas u kojem se ovim šumama gospodarilo kao cjelinom, osim manjih dijelova koji su prilikom izrade Osnova gospodarenja pripajani gospodarskoj jedinici.

Do 1945. godine šumama đakovačke biskupije gospodarilo je samo vlastelinstvo s ustrojenom šumarskom organizacijom. Šume koje su sada u sastavu gospodarske jedinice tada su pripadale šumariji Levanjska Varoš i Trnava. Šumarija Trnava ukinuta je 1941. godine da bi 1954. godine ponovo bila formirana.

Nakon II svjetskog rata 1945. godine ove šume su ekspropirane i proglašene šumama republičkog značaja. Formirana je zasebna „Uprava ekspropiranih šuma Đakovo“ pod administrativnom upravom Ministarstva šumarstva NRH u Zagrebu (1945 - 1947).

Tijekom 1947. godine one dolaze pod upravu tada formiranog Šumskog gospodarstva ŠG „Papuk“ Osijek, a nakon formiranja šumsko - privrednih područja i oblasti (Diljsko područje) dolaze pod upravu ŠG „Spačva“ Vinkovci. Tada je formirana šumarija Đakovo za republičke šume koja je upravljala svim šumama bivšeg vlastelinstva.

Zemljišne zajednice su imale svoje Upravne i Nadzorne odbore koje su birali pravoužitnici. Tijekom 1945. godine ove su šume proglašene šumama lokalnog značaja i dolaze pod kontrolu NOO - a kotara, a 1947. godine proglašene su općenarodnom imovinom i za njih su oformljena Kotarska šumska poduzeća.

Odvojeno tretiranje i rukovođenje traje do 1951/52. godine kada je nakon izrađene dugoročne osnove sječa obavljena unifikacija šumske privrede s jedinstvenom šumarskom politikom koju provodi šumarija kao pogon šumskog gospodarstva.

Ukidanjem šumskih gospodarstava 1954. godine, formiraju se Šumarski inspektorati (kao koordinacioni organi), a šumarije postaju ustanove sa samostalnim financiranjem. Provode se arondacije i formiraju nove upravne jedinice. Tada su ponovo formirane šumarije Levanjska Varoš i Trnava.

Tijekom 1956. godine prestaju s radom Šumarski inspektorati, a šumarije su potpuno samostalne. Do ponovnog stvaranja šumskih gospodarstava dolazi tijekom 1960. godine. Na ovom području je to bilo ŠG Osijek.

ŠPP (Šumsko privredno poduzeće) „Slavonska šuma“ Vinkovci osnovano je 1970. godine. U sastav novog poduzeća ulazi pet šumskih gospodarstava iz Vinkovaca, Našica, Osijeka, Podravske Slatine i Slavenskog Broda. ŠG Osijek je samostalna ekonomska jedinica u čijem sastavu je šumarija Đakovo sa šumskim pogonima Đakovo, Trnava, Lev.Varoš i Drenje. 1974. godine ŠPP je konstituirano kao Složena organizacija udruženog rada (SŠGO) „Slavonska šuma“- Vinkovci. Šumarija Đakovo postala je Osnovna organizacija udruženog rada (OOUR) u sastavu Šumskog gospodarstva (ŠG) Osijek.

Tijekom 1983. godine je donesen „Zakon o šumama“ koji propisuje funkcionalno gospodarenje. Na osnovi toga zakona 1985. godine je od SŠGO formirana Radna organizacija šumarstva (ROŠ) „Slavonska šuma“ Vinkovci u čiji sastav je tada ušlo i Šumsko gospodarstvo iz Slavonske Požege.

Prema Zakonu o šumama iz 1990. godine šume i šumska zemljišta na teritoriju Republike osim onih u privatnom vlasništvu postaju državno vlasništvo Republike Hrvatske (čl.26.). Radi obavljanja djelatnosti gospodarenja šumama Sabor Republike Hrvatske spomenutim Zakonom osnovao je Javno poduzeće koje dobiva naziv „Hrvatske šume“, javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim

zemljištima u Republici Hrvatskoj sa sjedištem u Zagrebu (čl. 18) s početkom rada od 01. siječnja 1991. godine. Temeljem ove odluke sve šume ROŠ „Slavonska šuma“ ušle su u sastav JP „Hrvatske šume“ p.o. Zagreb.

Temeljem članka 22. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama („*Narodne novine*“ br. 76/93.) na gospodarenje JP „Hrvatske šume“ p.o. Zagreb predane su sve ostale šume i šumska zemljišta koja su do tada bila u državnom vlasništvu, a njima su gospodarile druge pravne osobe.

Dana 01. siječnja 1995. godine formirana je ponovno šumarija Levanjska Varoš i od tada ovom gospodarskom jedinicom gospodare „Hrvatske šume“, p.o. Zagreb, Uprava šuma Osijek, Šumarija Levanjska Varoš.

Od 2002. godine „Hrvatske šume“ mijenjaju ustroj i postaju trgovačko društvo s ograničenom odgovornošću, a uprava šuma postaje Podružnica.

Do danas ovom gospodarskom jedinicom gospodare „Hrvatske šume“, d.o.o. Zagreb, Uprava šuma Podružnica Osijek, Šumarija Levanjska Varoš.

Donošenjem i provođenjem Djelomičnih rješenja o davanju (vraćanju) u vlasništvo oduzetog poljoprivrednog zemljišta, šuma i šumskog zemljišta (2004. do 2008. godina), šume bivšeg vlastelinstva đakovačke biskupije, na području ove gospodarske jedinice ponovno su vraćene prethodnom vlasniku odnosno Biskupiji đakovačkoj i srijemskoj, Bogoslovnom sjemeništu Đakovo, Dječjačkom sjemeništu Đakovo i Rimokatoličkoj Stolnoj crkvi Đakovo, danas Đakovačko – osječkoj nadbiskupiji.

U prijelaznom razdoblju u kojem je trajao postupak povrata imovine, šumama su temeljem Sporazuma o uvjetima gospodarenja šumama u vlasništvu biskupije Ur.broj: DIR-01-2007-3039/3 od 01.12.2007. godine nastavile gospodariti „Hrvatske šume“ d.o.o. Zagreb, UŠP Osijek Šumarija Levanjska Varoš.

Kronologija uređivanja

Prva gospodarska osnova za veći dio šuma koje se sada nalaze u sastavu gospodarske jedinice „Sjeverni Dilj“ izrađena je 1897 - 1899.godine. Bila je to gospodarska osnova za cijelo vlastelinstvo đakovačke biskupije, a imala je 16 gospodarskih jedinica. Dijelovi ove osnove (Iskaz površina, Posebni opis sastojina, Gojodbena osnova) nalaze se u arhivu Centra za znanstveni rad Vinkovci.

Revizija ove osnove obavljena je 1907. godine.

Druga osnova sastavljena je 1928 - 1930. godine s važnošću od 1931. godine, no do danas nije pronađena.

U osnovama gospodarenja koje su rađene za ovu gospodarsku jedinicu poslije II svjetskog rata navodi se da za zemljišne zajednice nema izvornih podataka. U arhivi spomenutog Centra nalaze se gospodarske osnove za zemljišne zajednice sela Đakovštine koje su izrađene 1906. godine. U osnovama je opisan način provođenja segregacije, Iskaz površina, Gojodbena osnova, a uz svaki elaborat priložena je i karta.

Nakon II svjetskog rata 1951. godine obavljena je inventarizacija i izrađena dugoročna osnova sječa.

Kontinuitet uređivanja ovih šuma počinje 1956/57. godine kada je formirana gospodarska jedinica „Sjeverni Dilj“ i izrađena prva osnova gospodarenja s važnošću od 1957 do 1976. godine. Osnovu je izradio Odjel za uređivanje šuma Vinkovci.

Kako u predviđenom roku, odnosno tijekom 1965. godine nije obavljena redovna revizija, od 1966. do 1969. godine gospodareno je po Kontrolnim knjigama bez Osnove gospodarenja. Nakon toga uređivanje je kontinuirano pa su elaborati izrađivani kako slijedi:

1971/72. godine Osnovu gospodarenja je izradila Sekcija za uređivanje šuma Osijek.

1980. godine je izrađena Izvanredna revizija.

1980/81. godine obavljena je redovna revizija. Osnova je izrađena po tada novom „Pravilniku za izradu osnova“ („*Narodne novine*“ br. 13/ 76.) s važnošću od 1981 - 2001. godine. Osnovu je izradio Odjel za uređivanje šuma ROŠ „Slavonska šuma“ Vinkovci.

1989. godine izrađena je Izvanredna revizija zbog promjena u smjernicama gospodarenja i ostvarenog glavnog izvanrednog prihoda izgradnjom prometnica.

1991/92. godine obnovu Osnove gospodarenja izradio je Odjel koji se nalazio u sastavu Uprave šuma Osijek. Obavljeno je tipološko istraživanje i kartiranje, a te radove je obavio Odjel za uređivanje šuma iz Slavonske Požege.

2001. godine Odjel je izradio Izvanrednu reviziju osnove gospodarenja (razlozi za Izvanrednu reviziju navedeni su u uvodnom dijelu).

2001/2002. godine Odjel je izradio Osnovu gospodarenja s važnošću od 01. siječnja 2002. do 01. prosinca 2011. godine.

Uredbom Vlade Republike Hrvatske 2006. godine osnovana je Šumarska savjetodavna služba. Šumarska savjetodavna služba specijalizirana je javna ustanova kojoj su osnovne djelatnosti provođenje javnih ovlasti i unapređenje stanja u šumama šumoposjednika. Osnivač Šumarske savjetodavne službe je Republika Hrvatska, a osnovana je Uredbom Vlade Republike Hrvatske u lipnju 2006. godine („*Narodne novine*“ br. 64/06.). S radom je započela početkom veljače 2007. godine, kada je od „Hrvatskih šuma“ d.o.o. Zagreb preuzela sve poslove koji se tiču šuma šumoposjednika odnosno privatnih šuma u Republici Hrvatskoj pa tako i poslova izrade programa za gospodarenje šumama šumoposjednika, koje ista obavlja preko licenciranih izvođača.

Sjedište Šumarske savjetodavne službe je u Zagrebu. Služba ima 10 (deset) Podružnica i to: Podružnica Slavonija, Gornja Podravina – Bilogora, Zagorje – Međimurje, Zagrebačka, Sisačka, Karlovačka, Gorski Kotar – Kvarner, Istra, Lika – sjeverna Dalmacija i Dalmacija. Podružnica Slavonija treba u svom sastavu imati slijedeće urede: Vinkovci, Osijek, Slavonski Brod, Nova Gradiška, Slavonska Požega i Pakrac. Do sada svi uredi nisu osnovani, te je u tijeku njihovo osnivanje.

Unutarnji ustroj Službe, opis poslova i način rada unutarnjih ustrojstvenih jedinica pobliže je uređen Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Službe.

Članak 68. Zakona o šumama („*Narodne novine*“ 140/05. i 82/06.) propisuje djelatnosti službe, a to su:

1. vođenje evidencije o šumama šumoposjednika i o poslovima iz djelatnosti,
2. provođenje javnih natječaja za izradu programa gospodarenja šumama,
3. predlaganje Ministarstvu odobrenja programa gospodarenja šumoposjednika,
4. sudjelovanje u izradi akata zaštite od požara šuma i šumskog zemljišta u vlasništvu drugih pravnih i fizičkih osoba,
5. izrada operativnih godišnjih planova sanacije i biološke obnove šuma šumoposjednika,
6. predlaganje smjernica gospodarenja i praćenje provedbe radova propisanih programom gospodarenja šumoposjednika,
7. za šumoposjednike organiziranje izvođenja šumarskih radova putem licenciranih izvođača, ako ih šumoposjednik sam ne obavlja,
8. nakon izvođenja šumarskih radova skrb o provedbi šumskoga reda,
9. organiziranje nabave šumskih sadnica i sjemena za obnovu šuma i pošumljavanje,
10. pripremanje stručnih podloga za izgradnju šumske infrastrukture te protupožarnih prosjeka za šume šumoposjednika,
11. planiranje i praćenje održavanja šumskih prometnica u šumama šumoposjednika,
12. izvješćivanje Instituta o pojavi štetnih organizama te na temelju naredbe organiziranje provođenja mjera zaštite šuma putem ovlaštenih osoba,
13. organiziranje osposobljavanja šumoposjednika za izvođenje jednostavnijih šumarskih radova,
14. organiziranje i pripremanje šumoposjednika za korištenje sredstava iz međunarodnih fondova namijenjenih razvoju šumarstva i ruralnom razvitku,

15. izrada prijedloga opsega nužne doznake stabala u šumama šumoposjednika za koje nisu izrađeni programi gospodarenja,

16. odlučivanje o upravnim stvarima iz članka 30. stavka 3. (doznaka stabala u šumama šumoposjednika), članka 31. stavka 4. (obilježavanje drveta) i članka 37. stavka 5. Zakona o šumama (izdavanje posebnih uvjeta za izgradnju građevine u postupku izdavanja lokacijske dozvole za šume šumoposjednika),

17. ostali poslovi iz djelatnosti propisane aktom o osnivanju.

Unapređenje stanja i gospodarenja šumama šumoposjednika, udruživanje šumoposjednika i okrupnjavanje šumskih posjeda potiče se subvencijama i potporama kapitalnim ulaganjima šumoposjednika iz Proračuna Republike Hrvatske i drugih izvora sukladno posebnim propisima.

Zbog promjena u vlasništvu, te shodno tome promjena propisa glavnog i prethodnog prihoda, te radova jednostavne i proširena biološke reprodukcije, Odjel za uređivanje šuma UŠP Osijek tijekom 2009. godine izradio je izvanrednu reviziju osnove gospodarenja za gospodarsku jединicu „Sjeverni Dilj“ kojom je od šuma u vlasništvu Đakovačko – osječke nadbiskupije oformljena gospodarska jedinica „Sjeverni Dilj - biskupijske šume“. Ova izvanredna revizija ujedno je i program za gospodarenje šumama šumoposjednika za razdoblje od 01. siječnja 2002. do 31. prosinca 2011. godine.

Za gospodarsku jединicu postoje sačuvane Osnove gospodarenja iz 1957., 1972., 1982., 1992. i 2002. godine.

S ciljem proširenja saznanja o uređivanju šuma u ovim krajevima citiran je dio teksta akademika Dušana Klepca objavljenog u Monografiji „Hrast lužnjak u Hrvatskoj“ str. 260/261:

„... Ali i prije „Napatka“ od 1903. u mnogim šumama pod osobitim nadzorom gospodarilo se po gospodarskim osnovama. Povijesni je primjer za to gospodarska osnova za šume vlastelinstva đakovačke biskupije (1884), koju su osnovu sastavili prof. Hlava i šumarnik Kadić. Tadašnja zemaljska hrvatska vlada nije tu osnovu odobrila, štoviše, stavila je vlastelinske šume pod sekvestar.

Nakon dugih prosvjeda i sporova, a na temelju Zakona od 24. ožujka 1894. godine (kojim se uređuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumama stojećim pod javnim nadzorom) izrađena je i odobrena nova gospodarska osnova koju je sastavio šum. nadzornik A. Borošić. Tom su osnovom uređena 28 333 kj. i 1282 čet. hvata šuma vlastelinstva đakovačke biskupije. Osnova je počela vrijediti 01.01.1897. godine s time da se njezina prva revizija ima obaviti 1907. godine (M. Pavić - M. Cepelić 1944). ...”

U sljedećim tabelama je prikazano stanje površina, drvene zalihe i prirasta i propisane i izvršene sječe u razdoblju od 1957 - 2001. godine:

Tab. 8

Godine važenja Osnove(OG) ili izvanredne revizije*	Površina				
	Obraslo	Neobraslo		Neplodno	Ukupno
		proizvodno	neproizvodno		
ha					
OG 1957-1966	3229,77	123,66	15,20	61,21	3429,84
OG 1972-1981	3342,50	133,48	18,77	59,69	3554,44
1980.*	3342,50	133,48	18,77	59,69	3554,44
OG 1982-1991	3456,08	203,75	58,72	27,10	3745,65
1989.*	3456,08	203,75	58,72	27,10	3745,65
OG 1992-2001	3537,92	104,47	56,16	54,10	3752,65
2001.*	3537,92	104,47	56,16	54,10	3752,65
OG 2002-2011	3686,50	3,42	72,94	33,32	3796,18

Tab. 8a

Godine važenja Osnove (OG) ili izvanredne revizije*	Dobni razredi								Ukupno
	I	II	III	IV	V	VI	VII		
OG 1957.-1966.	ha	12,80	2130,66	304,26	42,31	619,01	82,08	14,22	3205,34
	%	0,4	66,5	9,5	1,3	19,3	2,6	0,4	100,0
OG 1972.-1981. 1980.*	ha	342,46	460,12	1725,85	122,84	589,70	99,60		3340,57
	%	10,2	13,8	51,7	3,7	17,6	3,0	0,00	100,0
OG 1982.-1991. 1989.*	ha	411,84	72,39	2098,90	372,33	244,19	256,43		3456,08
	%	11,9	2,1	60,7	10,8	7,1	7,4	0,0	100,0
OG 1992.-2001. 2001.*	ha	579,34	249,10	1429,84	1041,16	4,5	233,96		3537,92
	%	16,4	7,1	40,4	29,4	0,1	6,6	0,0	100,0
OG 2002.-2011.	ha	693,41	327,45	78,03	2074,13	353,69	52,05		3578,76
	%	19,4	9,2	2,2	58,0	9,9	1,5	0,0	100,0

Tab. 8b

Godine važenja Osnove (OG) ili izvanredne revizije*	Površina			Drvena zaliha		Prirast	
	Obraslo	I dobni	Šikare	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha
	ha						
OG 1957.-1966.	3229,77	12,80		296801	92	13269	4,1
OG 1972.-1981. 1980.*	3342,50	342,46		489723	163	13212	4,4
OG 1982.-1991. 1989.*	3456,08	378,73	33,11	632660	208	28646	9,4
OG 1992.-2001. 2001.*	3537,92	526,19	53,15	782233	264	30396	10,3
OG 2002.-2011.	3686,50	693,41	107,74	798551	277	21475	7,4

m³/ha obračunato bez I dobno razreda i šikara

1957. godine drvena zaliha sastojina do 2/3 ophodnje, kao i prirast utvrđeni su po prirasno prihodnim tablicama.

1972. godine taksacijska granica je bila 5 cm, prirast je utvrđen po prirasno prihodnim tablicama osim za stare sastojine u predjelu Aljeg i Djedov dol gdje je utvrđen Metodom postotka prirasta na temelju podataka dobivenih bušenjem izvrtaka 1959/60. godine što je obavila šumarija.

Tab. 8c

Godine važenja Osnove (OG), Izvanredne revizije(*)	Etat												
	Glavni prihod				Prethodni prihod						Ukupno		
	Propis		Izvršenje		Propis			zvršenje			Propis	Izvršenje	
	ha	m ³	ha	m ³	ha	m ³	m ³ /ha	ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³	
OG 1957.-1966.													
1957.-1971.	335,67	73060	335,67	50849	4012,80	42240	11	4012,8	51448	13	115300	102297	
OG 1972.-1981.	260,69	55645	260,69	58886	2364,39	46185	20	2128,13	53150	25			
1980.*	275,24	62419	275,24	62419	2364,39	46185	20	2128,13	53150	25	108604	115569	
OG 1982.-1991.	380,33	96817	380,33	85894	2662,58	81485	31						
1989.*	414,52	96052	421,58	93788	2662,58	81485	31	2655,35	73756	28	177537	167544	
OG 1992.-2001.	184,82	44921			2773,76	87798	32						
2001.*	184,82	44921	199,95	43052	2773,76	87798	32	2773,76	85907	31	132719	128959	
OG 2002.-2011.	147,20	54645			2738,15	94887	35				149532		
											1957.-2001.	534160	514369

Grafički prikaz podataka iz tablica dan je na sljedećoj stranici.

2. PRIKAZ DOSADAŠNJEGA GOSPODARENJA ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTIMA S BILANCOM PO ODJELIMA I ODSJECIMA

2.1. Šumskouzgojni radovi

REKAPITULACIJA IZVRŠENIH ŠUMSKOUZGOJNIH RADOVA od 2002. do 2008. godine

Tab. 9

Vrsta radova	Propis	Izvršenje po propisu		Višekratni zahvati	Van propisa
	ha	ha	%	ha	ha
<i>Jednostavna biološka reprodukcija</i>					
<i>Priprema staništa</i>	147,20	147,20	100		
<i>Obnova bagrema</i>	2,07	2,07	100		
<i>Njega podmlatka</i>	145,13	69,53	48	66,18	1,00
<i>Njega mladika</i>	80,51	80,51	100	25,63	
<i>Čišćenje sastojina</i>	593,42	493,95	83		
<i>Prorjeda II dobnog</i>	327,45	217,69	66		
<i>Suzbijanje miševa</i>	145,13	127,55	88	303,63	
<i>Proširena biološka reprodukcija</i>					
<i>Njega podmlatka</i>	3,53	3,53	100	1,35	
<i>Njega mladika</i>	28,41	28,41	100	18,47	
<i>Čišćenje sastojina</i>	45,06	38,86	86	1,72	
<i>Njega mladika - sanacija</i>	3,85	3,85	100		

a) Jednostavna biološka reprodukcija:

Propisani radovi obavljaju se predviđenom dinamikom i biti će do kraja polurazdoblja i izvršeni.

b) Proširena biološka reprodukcija:

Propisani radovi obavljaju se predviđenom dinamikom i biti će do kraja polurazdoblja i izvršeni.

Bilanca šumskouzgojnih radova po odsjecima dana je u tablicama koje slijede na stranicama 29 – 32.

2.2. Iskorištavanje drvene zalihe (etat)

2.2.1. Izvršenje glavnog prihoda

REKAPITULACIJA IZVRŠENJA GLAVNOG PRIHODA od 2002. do 2008. godine

Tab. 10

Vrsta drveća	Propis	Izvršenje							
		Redovni	%	Izvanredni	%	Slučajni	%	Ukupno	%
Kitnjak	24563	21230	86,4		0,0		0,0	21230	86,4
Cer	294	274	93,2		0,0		0,0	274	93,2
Medunac	21								
Bukva	26633	14817	55,6		0,0		0,0	14817	55,6
Grab	1736	1457	83,9		0,0		0,0	1457	83,9
Bagrem	227	205	90,3		0,0		0,0	205	90,3
Trešnja	80	45	56,3		0,0		0,0	45	56,3
OTB	711	506	71,2		0,0		0,0	506	71,2
OMB		2						2	
C.bor	380	365	96,1		0,0		0,0	365	96,1
Ukupno m ³	54645	38901	71,2	0	0,0	0	0,0	38901	71,2
Površina ha	147,20	147,20	100,0		0,0		0,0	147,20	100,0

Redovni glavni prihod izvršen je 100% po površini i 71,2% po masi. Razlog zaostajanja izvršenja po masi je zbog toga što u odsjecima 13a, 27a i 32b još nije izvršen dovršni sijek.

Izvršenje glavnog prihoda po odsjecima 2002. - 2008.

Tab. 10a

Odsjek	Starost / ophodnja	Propis i izvršenje	Površina ha	Vrsta drveća										Ukupno	Izvršenje u %	
				Kitnjak	Cer	Medunac	O.bukva	O.grab	Bagrem	Trešnja	OTB	OMB	C.bor			
	Godina sječe	Propis	ha	m ³												
13a	93/100	Propis	34,05	1969	111	21	7868	497			59	159		380	11064	
	2005;2006	Izvršenje	34,05	418	90		2744	401			12	124		365	4154	37,5
27a	95	Propis	49,06	5445			14211	750				331			20737	
	2004;2008	Izvršenje	49,06	4106			9204	596			3	187			14096	68,0
32b	95	Propis	9,97	646			3372	130			21	180			4349	
	2004	Izvršenje	9,97	124			1689	113			8	139			2073	47,7
67e	35	Propis	2,07	96	47			29	227						399	
	2004	Izvršenje	2,07	83	38			1	205			25			352	88,2
74a	115	Propis	9,65	2853	36		322	65				12			3288	
	2004;2007	Izvršenje	9,65	2856	34		310	115			3	15			3333	101,4
75a	115	Propis	17,58	6111			397	56				29			6593	
	2004;2006	Izvršenje	17,58	6286			409	69			19	13	2		6798	103,1
76b	113	Propis	24,82	7443	100		463	209							8215	
	2004;2007	Izvršenje	24,82	7357	112		461	162				3			8095	98,5
Ukupno	Propis		147,20	24563	294	21	26633	1736	227	80	711	0	380	54645		
	Izvršenje		147,20	21230	274	0	14817	1457	205	45	506	2	365	38901	71,2	

2.2.2. Izvršenje prethodog prihoda

REKAPITULACIJA IZVRŠENJA PRETHODNOG PRIHODA od 2002. do 2008. godine

Tab. 11

Vrsta drveća	Propis			Izvršenje							
				Redovni					Slučajni	Ukupno	
	II d.r.	Ost.d.r.	Ukupno	II d.r.	Ost.d.r.	%	Ukupno	%			%
<i>Lužnjak</i>		127	127		241	189,8	241	189,8		241	189,8
<i>Kitnjak</i>	1432	25858	27290	761	17686	68,4	18447	67,6	59	18506	67,8
<i>Medunac</i>	314	285	599	160	112	39,3	272	45,4		272	45,4
<i>Cer</i>	1974	6129	8103	1397	3396	55,4	4793	59,2	4	4797	59,2
<i>Bukva</i>	1137	41178	42315	1063	31300	76,0	32363	76,5	28	32391	76,5
<i>Grab</i>	1121	5670	6791	801	4221	74,4	5022	74,0		5022	74,0
<i>Bagrem</i>	72	89	161	43	101	113,5	144	89,4		144	89,4
<i>Trešnja</i>	190	1208	1398	119	1074	88,9	1193	85,3		1193	85,3
<i>Voće</i>	40	392	432	53	271	69,1	324	75,0		324	75,0
<i>OTB</i>	702	6010	6712	548	3358	55,9	3906	58,2	7	3913	58,3
<i>C.joha</i>	119	0	119								
<i>OMB</i>	601	30	631	499	2	6,7	685	108,6		685	108,6
<i>C.bor</i>	20	189	209	1	268	141,8	269	128,7		269	128,7
Ukupno m ³	7722	87165	94887	5445	62214	71,4	67659	71,3	98	67757	71,4
Površina ha	327,45	2410,70	2738,15	217,69	1587,94	65,9	1805,63	65,9		1805,63	65,9
							II dobni		0		
							ostali dobni		98		

Prethodni redovni prihod izvršen je 65,9% po površini i 71,4% po masi.

Prethodni slučajni prihod od 98 m³ ostvaren je sječom sušaca i vjetroizvala, a bilo je i šumskih šteta.

U tablicama na stranicama 35 – 41 dana je bilanca prethodnog prihoda po odsjecima.

Rekapitulacija propisa i izvršenja glavnog i prethodnog prihoda 2002. - 2008. godina

Tab. 12

Vrsta drveća	Propis			Izvršenje					
	Glavni	Prethodni	Ukupno	Glavni	%	Prethodni	%	Ukupno	%
<i>Lužnjak</i>		127	127			241	189,8	241	189,8
<i>Kitnjak</i>	24563	27290	51853	21230	86,4	18506	67,8	39736	76,6
<i>Medunac</i>	21	599	620		0,0	272	45,4	272	43,9
<i>Cer</i>	294	8103	8397	274	93,2	4797	59,2	5071	60,4
<i>Bukva</i>	26633	42315	68948	14817	55,6	32391	76,5	47208	68,5
<i>Grab</i>	1736	6791	8527	1457	83,9	5022	74,0	6479	76,0
<i>Bagrem</i>	227	161	388	205	90,3	144	89,4	349	89,9
<i>Trešnja</i>	80	1398	1478	45	56,3	1193	85,3	1238	83,8
<i>Voće</i>		432				324	75,0	324	
<i>OTB</i>	711	6712	7423	506	71,2	3913	58,3	4419	59,5
<i>C.joha</i>		119					0,0		
<i>OMB</i>		631	631	2		685	108,6	687	108,9
<i>C.bor</i>	380	209	589	365	96,1	269	128,7	634	107,6
Ukupno m ³	54645	94887	148981	38901	71,2	67757	71,4	106658	71,6
Površina (ha)	147,20	2738,15		147,20	100,0	1805,63	65,9		

2.3. Zaštita šuma

Za proteklih sedam godina važnosti osnove gospodarenja od propisanih radova zaštite šuma redovito se vršilo neposredno čuvanje šuma radi zaštite od krađa i drugih protupravnih radnji, organizacija zaštite od požara, čišćenja protupožarnih prosjeka, praćenje brojnosti i napada šumskih štetnika, te njihovo suzbijanje. Radovi na zaštiti šuma nisu bili posebno količinski predviđeni.

Obavljeni radovi zaštite šuma za razdoblje od 2002. do 2008. godine:

Tab. 13

Vrsta rada	ha
<i>Čuvanje šume od krađe i drugih protupravnih radnji</i>	3796,18
<i>Održavanje protupožarnih prosjeka</i>	40,00
<i>Postavljanje otrovnih meka</i>	127,55

2.4. Investicijska ulaganja

Investicijska ulaganja u proteklom polurazdoblju (1992. - 2001.) na području ove gospodarske jedinice bila su :

- izgradnja šumskih prometnica: 27,68 km (tucanik 18,73 km, bez kolničke konstrukcije 8,95 km)
- obnova zgrade šumarije (1994.)
- nabava opreme za provedbu:
 - šumskouzgojnih radova
 - zaštite šuma
 - propisanog etata

2.5. Šumske prometnice

U proteklih sedam godina važenja osnove gospodarenja (2002. – 2008.) na 7,24 km starih trasa bez kolničke konstrukcije nasipan je kamen tako da je otvorenost prije izvanredne revizije 12,22 km/1000 ha obrasle površine. Na početku važenja osnove 2002. godine ona je iznosila 10,26 km/1000 ha.

U sljedećim tablicama na stranama 44, 45 i 46 prikazano je ukupno stanje prometnica koje utiču na otvorenost šuma ove gospodarske jedinice nakon izvanredne revizije.

2.6. Gospodarenje faunom i podaci o divljači

Područje ove gospodarske jedinice bilo je uključeno u lovište lovačkog društva Đakovo. Gospodarenje se vršilo na osnovi lovno - privredne osnove za to lovište i od krupne divljači uzgajale su se: jelen, divlja svinja i srna, a od sitne divljači zec i fazan.

Odlukom Skupštine općine Đakovo (Službeni glasnik općine Đakovo br. 2/88.) na području općine ustanovljeno je jedinstveno lovište koje između ostalog obuhvaća i površine ove gospodarske jedinice. Jedinstvenim lovištem upravljalo je Lovačko društvo Đakovo.

U jedinstvenom lovištu i dalje su se uzgajali srna, a od sitne divljači zec i fazan.

Ovakvo organiziranje lovstva na području gospodarske jedinice zadržalo se sve do 1994. godine kada je došlo je do znatnih promjena. Primjenom odredbi Zakona o lovu („*Narodne novine*“ br. 10/94.) lovišta su podijeljena na ona u vlasništvu države i na zajednička lovišta.

Rješenjem Ministarstva poljoprivrede i šumarstva od 14. studenog 1994. godine ustanovljeno je vlastito otvoreno lovište broj XII/1 „*Bratljevc* – *Sjeverni Dilj*“ ukupne površine 7050 ha (Klasa: 323-04/94-01/184 Ur.broj: 525-03-94-2).

Odlukom Vlade Republike Hrvatske o davanju lovišta u zakup („*Narodne novine*“ br. 90/95.) vlastito otvoreno lovište broj XII/1 „*Bratljevc* – *Sjeverni Dilj*“ dano je u zakup lovačkom društvu „Vidra“ Levanjska Varoš na rok od 10 godina.

Prema aktu o ustanovljenju lovišta određene su vrste divljači koja prirodno obitava ili se prvenstveno uzgaja: jelen obični, srna obična, divlja svinja, zec običan i fazan.

Za lovište je izrađena Lovnogospodarska osnova za razdoblje od 02.listopada 2006. do 31. ožujka 2015. godine.

2.7. Podaci o općekorisnim funkcijama šuma

U prošloj Osnovi gospodarenja, shodno tada važećem Pravilniku, nije bilo propisano obraditi općekorisne funkcije šuma niti su propisivani radovi u tom smislu.

2.8. Propadanje šuma

U okviru programa istraživanja umiranja šuma na području Hrvatske je ustanovljena 4 i 16 - kilometarska mreža tzv. bioindikacijskih točaka na kojima se prati i evidentira proces sušenja šuma uslijed djelovanja štetnih plinova i ostalih onečišćivača.

U ovoj gospodarskoj jedinici nema bioindikacijskih točaka.

2.9. Šumska kronika

Šumska kronika se uredno vodi za ovu gospodarsku jedinicu, a za novoformiranu gospodarsku jedinicu „*Sjeverni Dilj* – *biskupijske šume*“ potrebno je početi voditi zasebnu šumsku kroniku.

III SADAŠNJE STANJE ŠUMA I ŠUMSKIH ZEMLJIŠTA, NAČIN UTVRĐIVANJA PODATAKA I USPOREDBA S PRETHODNIM STANJEM

Čitava površina gospodarske jedinice nalazi se u Osječko – baranjskoj županiji na području 2 upravne općine i 3 katastarske općine.

Tab. 17

Upravna općina	Katastarska općina	Površina					
		Obraslo	Neobraslo		Neplodno	Ukupno	
			produktivno	neproduktivno		ha	%
Levanjska Varoš	Slobodna Vlast	792,65		19,12	3,93	815,70	39,1
	Musić	519,54		13,46	7,32	540,32	25,9
	Ukupno	1312,19		32,58	11,25	1356,02	65,0
Trnava	Hrkanovci	706,81		15,48	6,36	728,65	35,0
	Ukupno	706,81		15,48	6,36	728,65	35,0
Ukupno:		2019,00		48,06	17,61	2084,67	100,0

U sljedećim tabelama prikazano je, ukupno za gospodarsku jedinicu i po općinama sadašnje stanje (površina, drvena zaliha i prirast) i količina uzgojnih radova i etat za I/1 polurazdoblje.

Tab. 18

Gospodarska jedinica "Sjeverni Dilj - biskupijske šume"										
Obraslo	Neobraslo proizvodno				Neobraslo neproizvodno			Neplodno	Ukupno	
ha										
2019,00	0,00				48,06			17,61	2084,67	
Dobni raz.	I		II		III		IV		V	
ha	24,12		116,92		49,40		1615,80		193,52	
Vrsta drveća	Drvena zaliha		Prirast		Etat			Šumskouzgojni radovi		
								Naziv		
	m ³	%	m ³	%	m ³			ha		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Kitnjak	235021	41,9	6212	42,5	5694	21683	27377	Priprema staništa	55,77	
Cer	5746	1,0	153	1,0		2479	2479	Njeqa podmlatka	55,77	6,94
Medunac	4165	0,7	105	0,7		459	459	Njeqa mladika		0,67
O.bukva	240380	42,8	5843	0,6	16549	33988	50537	Čišćenje sastojina	30,19	3,29
O.grab	41215	7,3	1307	8,9	825	4235	5060			
Bagrem	125	0,0	4	0,0		65	65			
Trešnja	4991	0,9	152	1,0	21	1073	1094			
O.voće	1324	0,2	41	0,3		250	250			
OTB	27122	4,8	774	5,3	487	5533	6020			
OMB	374	4,2	15	0,1		80	80	Proreda	ha	116,92
C.bor	771	0,1	13	0,1		149	149	II dob.r.	m ³	2224
								obraslo:	2019,00	ha
UKUPNO	561234	100	14619	100	23576	69994	93570	šikare:	19,24	ha
Površina (ha):	1999,76				55,77	1919,87		obraslo bez šikara:	1999,76	ha
* m ³ /ha	281		7,3		423	36		I dobni razred:	24,12	ha
m ³ /ha bez I d.r.	284		7,4						1975,64	ha
% od zalihe					4,2	12,47	16,7	zaliha sastojina		
% od zalihe sastojina koje se prorjeđuju						13,0		koje se prorjeđuju:	539868	m ³
% od 10-god.tečajnog prirasata					16,1	47,9	64,0	prirast sastojina		
% od 10-god.tečajnog prirasta sastojina koje se prorjeđuju						49,4		koje se prorjeđuju:	141740	m ³

* m³/ha obračunato na obrasloj površini bez šikara

Općina Levanjska Varoš											
Obraslo	Neobraslo proizvodno				Neobraslo neproizvodno			Neplodno	Ukupno		
ha											
1312,19	0,00				32,58			11,25	1356,02		
Dobni raz.	I		II		III		IV	V	VI	VII	Ukupno
ha	19,44		65,26		18,41		998,13	193,52			1294,76
Vrsta drveća	Drvena zaliha		Prirast		Etat			Šumskouzgojni radovi			
					Glavni	Prethodni	Ukupno	Naziv		JBR	PBR
	m ³	%	m ³	%	m ³					ha	
1	2	3	4	5	6	7	8	9		10	11
Kitnjak	151341	40,2	3859	40,5	5694	14079	19773	Priprema staništa		55,77	
Cer	2488	0,7	67	0,7		790	790	Njeqa podmlatka		55,77	6,64
Medunac	1955	0,5	47	0,5		101	101	Njeqa mladika			
O.bukva	175415	46,5	4212	0,6	16549	25229	41778	Čišćenje sastojina		25,36	3,29
O.grab	22808	6,1	701	7,4	825	2530	3355				
Baqrem	2	0,0		0,0		1	1				
Trešnja	3717	1,0	108	1,1	21	793	814				
O.voće	286	0,1	8	0,1		32	32				
OTB	18291	4,9	514	5,4	487	3960	4447				
OMB	10	0,0		0,0		7	7	Proreda	ha	65,26	
C.bor	607	0,2	10	0,1		138	138	II.dob.r.	m ³	1327	
								obraslo:		1312,19	ha
UKUPNO	376920	100	9526	100	23576	47660	71236	šikare:		17,43	ha
Površina (ha):	1294,76				55,77	1281,14		obraslo bez šikara:		1294,76	ha
* m ³ /ha	291		7,4		423	37		I dobni razred:		19,44	ha
m ³ /ha bez I d.r.	296		7,5							1275,32	ha
% od zalihe					6,3	12,64	18,9	zaliha sastojina			
% od zalihe sastojina koje se prorjeđuju						12,8		koje se prorjeđuju:		373332	m ³
% od 10-god.tečajnog prirasata					24,7	50,0	74,8	prirast sastojina			
% od 10-god.tečajnog prirasta sastojina koje se prorjeđuju						50,0		koje se prorjeđuju:		95390	m ³

* m³/ha obračunato na obrasloj površini bez šikara

Općina Trnava											
Obraslo	Neobraslo proizvodno				Neobraslo neproizvodno			Neplodno		Ukupno	
ha											
706,81	0,00				15,48			6,36		728,65	
Dobni raz.	I		II		III		IV	V	VI	VII	Ukupno
ha	4,68		51,66		30,99		617,67				705,00
Vrsta drveća	Drvena zaliha		Prirast		Etat			Šumskouzgojni radovi			
					Glavni	Prethodni	Ukupno	Naziv		JBR	PBR
1	m ³	%	m ³	%	m ³					ha	
2	3	4	5	6	7	8	9		10	11	
Kitnjak	83680	45,40	2353	46,2		7604	7604	Priprema staništa			
Cer	3258	1,77	86	1,7		1689	1689	Njeqa podmlatka			0,30
Medunac	2210	1,20	58	1,1		358	358	Njeqa mladika			0,67
O.bukva	64965	35,25	1631	0,6		8759	8759	Čišćenje sastojina		4,83	
O.grab	18407	9,99	606	11,9		1705	1705				
Bagrem	123	0,07	4	0,1		64	64				
Trešnja	1274	0,69	44	0,9		280	280				
O.voće	1038	0,56	33	0,6		218	218				
OTB	8831	4,79	260	5,1		1573	1573				
OMB	364	0,20	15	0,3		73	73	Proreda	ha	51,66	
C.bor	164	0,09	3	0,1		11	11	II dob.r.	m ³	897	
								obraslo:		706,81	ha
UKUPNO	184314	100	5093	100	0	22334	22334	šikare:		1,81	ha
Površina (ha):	705,00					638,73		obraslo bez šikara:		705,00	ha
* m ³ /ha	261		7,2			35		I dobni razred:		4,68	ha
m ³ /ha bez I d.r.	263		7,3							700,32	ha
% od zalihe					0,0	12,12	12,1	zaliha sastojina			
% od zalihe sastojina koje se prorjeđuju						13,4		koje se prorjeđuju:		166536	m ³
% od 10-god.tečajnog prirasata					0,0	43,9	43,9	prirast sastojina			
% od 10-god.tečajnog prirasta sastojina koje se prorjeđuju						48,2		koje se prorjeđuju:		46350	m ³

* m³/ha obračunato na obrasloj površini bez šikara

1 NAČIN UTVRĐIVANJA PODATAKA

1.1. Geodetski radovi

Geodetski radovi su obavljeni prema čl. 53. Pravilnika. Usklađivanje posjedovnog stanja i međa vršeno je na katastarskim planovima.

Osnova za izradu gospodarske karte su bile HOK 1 : 5000, katastarski planovi i stara gospodarska karta.

Navedeni kartografski materijal je skeniran, te geokodiran u Gauss Krügerovu projekciju. Nakon toga se pristupilo vektorizaciji katastarskih planova na temelju kojih je dobivena osnovna karta. Iz podataka sa stare gospodarske karte, osnovne karte i GPS snimanja pristupilo se kreiranju poligonske topologije na osnovi čega se došlo do površina odjela i odsjeka.

1.2. Gospodarsko razdjeljenje

Gospodarska jedinica „Sjeverni Dilj“ bila je razdjeljena na 90 odjela. Tijekom izrade izvanredne revizije zadržano je staro obrojčanje odjela i odsjeka. To je imalo za posljedicu da gledano po nomenklaturi, neki odsjeci, a i cijeli odjeli nedostaju u novonastalim jedinicama jer su izvanrednom revizijom pripali ili jednoj ili drugoj gospodarskoj jedinici. Zbog toga se gospodarska jedinica „Sjeverni Dilj – biskupijske šume“ sastoji od odjela 4 - 12, 14, 16 – 27, 29 – 51, 55 – 64. Odsjeci koji su nastali od čestica od kojih su neke u vlasništvu RH, a neke u vlasništvu Nadbiskupije pojavljuju se s pripadajućim površinama i u jednoj i u drugoj gospodarskoj jedinici. Na terenu, obilježavanje vanjskih granica gospodarskih jedinica, obavljeno je postavljanjem oznaka za vanjsku među na stablima temeljem pozicioniranja pomoću GPS uređaja submetarske preciznosti.

Stara oznaka je navedena u O-2 obrascu, a tablica sa novim i starim oznakama je priložena u Opisu staništa i sastojina (II-dio).

Izdvojeno je 139 odsjeka, svi su obrasli. Najveći odsjek je 24a, površina 61,98 ha, a najmanji 32d s površinom od 0,11 ha.

1.3. Dendrometrijski podaci

Broj stabala

Utvrđen je izbrajanjem i izmjerom prsnih promjera živih stabala totalnom klupažom i polaganjem primjernih pruga. Totalna klupaža obavljena je na 212,31 ha. Klupirane su sastojine koje su predviđene za glavni prihod u I_1 polurazdoblju i odsjeci koji zbog svog oblika i veličine ne odgovaraju izmjeri putem polaganja uzoraka – pruga. Položeno je 169,40 ha primjernih pruga na 2673,17 ha, što je 6,3 % izmjerenih površina uzorka.

Dob sastojina

Određena je temeljem podataka iz prethodne osnove gospodarenja i brojanjem godova na panjevima.

Bonitet

Određen je temeljem starosti sastojine i srednje sastojinske visine glavne vrste drveća u odsjeku primjenom prirasno - prihodnih tablica: Lužnjak, Kitnjak, Bukva, Grab (Špiranec 1975.), Crna joha (Bezák et al., 1989.), Bagrem (Erteld).

Srednja sastojinska visina dobivena je kao aritmetička sredina izmjerenih 5-10 visina srednjeg plošnog stabla glavne vrste u sastojini. Izmjerna ovih visina obavljena je u svim odsjecima.

Bonitet sastojina I dobnog razreda određen je po susjednim sastojinama i okularnom procjenom.

Drvena zaliha

Obračunata je po lokalnim uređajnim tarifama koje su konstruirane temeljem visinskih krivulja i dvoulaznih drvnogromadnih tablica za krupno drvo.

Visinske krivulje za vrste drveća izrađene su na osnovi izmjerenih 5-10 visina u svakom debljinskom stupnju u odsjecima grupiranim na osnovi uređajnog razreda, boniteta i dobi. Visine su izravnate analitički Mihajlovljevom jednadžbom i tako obrađene visine korištene su kao jedan od ulaza u drvnogromadne tablice.

Za izradu visinske krivulje glavne vrste drveća uzeti su i podaci dobiveni bonitiranjem. Ukupno je izmjereno 4630 kom stabalnih visina.

Kontrola dijela izmjerenih visina obavljena je prilikom obaranja stabala u odsjecima 55a, 58a, 59a i 60a (Godišnji plan).

Tarife su izračunate (osim za lužnjak, kitnjak, bukvu i grab) iz parametara visinskih krivulja i parametara drvnogromadni tablica (a, b, c, f) pomoću Schumacher-Hallove formule: $V = a \cdot d^b \cdot h^c \cdot f$. Drvnogromadne tablice za lužnjak, kitnjak, bukvu i grab nemaju parametre za krupno drvo pa su ugrađene drvnogromadne tablice za krupno drvo kao baza iz koje su za određenu visinu očitani iznosi drvene mase.

Za konstrukciju tarifa korištene su ove drvnogromadne tablice:

Tab. 19

Vrsta drveća	Autor i godina izrade
LUŽNJAK	Špiranec, 1975.
KITNJAK	Špiranec, 1975.
CER	Bezak, 1992.
MEDUNAC	po kitnjaku
BUKVA	Špiranec, 1975.
O. GRAB	Špiranec, 1975.
BAGREM	Cestar, Kovačić, 1982.
TREŠNJA	po bukvi
O.VOĆE	po grabu
OTB	po grabu
C. JOHA	Cestar, Kovačić, 1982.
OMB	Cestar, Kovačić, 1981.
C.BOR	(c.bor) Špiranec, 1976.

Prirast

Utvrđen je temeljem tečajnog debljinskog prirasta (širina zadnjih 10 godina). Podaci debljinskog prirasta po vrstama drveća dobiveni su bušenjem izvrtaka (5-15 kom u svakom debljinskom stupnju) u odsjecima grupiranim na osnovi uređajnog razreda, boniteta i dobi. Izravnavanje je obavljeno analitički jednadžbom pravca.

Ukupno je izbušeno i očitano 1652 komada izvrtaka.

Navedeni podaci o utvrđivanju dendrometrijskih parametara odnose se na posljednju reviziju dok je gospodarska jedinica „Sjeverni Dilj“ bila jedinstvena cjelina, odnosno na stanje prije povrata oduzete imovine. Za potrebe izvanredne revizije podaci prethodne izmjere uzeti su kao osnovica i oni su temeljem iskaza površina razmjerno nadjeljivani novonastalim odsjecima. Manja odstupanja u odnosu na prethodne podatke o zalihama, prirastu, a povezano s tim i s etatima, nastala su uglavnom zbog toga što su pojedine čestice koje su prije povrata bile dio obrasle površine sada, zbog različitog vlasništva od okolne šume, prikazane kao neobrasle proizvodne površine. To je uglavnom slučaj s česticama koje se vode kao putevi, te nije izvršen njihov povrat iako su dio kompleksa koji je vraćen. Na taj način je

nešto smanjena obrasla površina, a samim tim i drvena zaliha u slučajevima kada je ona određivana temeljem uzoraka (primjernih pruga). Zaliha utvrđena premjerom svih stabala nije mijenjana, unatoč nezatnom smanjenju površine iz razloga načina izmjere, odnosno zbog primjene totalne klupaže.

2. USPOREDBA S PRETHODNIM STANJEM

Nemoguće je napraviti usporedbu površina s prethodnim stanjem jer prethodno stanje datira u 1945. godinu. Stoga je u sljedećim tablicama dan prikaz sadašnjeg stanja površina prema vlasnicima i posjednicima, a sadašnja drvena zaliha i prirast biti će prikazani u sljedećim poglavljima.

				Tab.20
Rekapitulacija po katastarskim općinama				
K.o.	Posjednik	ha	Vlasnik	ha
Hrkanovci	Hrvatske šume UŠP Osijek	1,1599	Republika Hrvatska	1,1599
	Republika Hrvatska	729,3482	Republika Hrvatska	729,3482
	otpad	-1,8544	otpad	-1,8544
		728,6537		728,6537
Općina Trnava		728,6537		728,6537
Musić	Biskupija đakovačka i srijemska	540,4224	Biskupija đakovačka i srijemska	540,4224
	otpad	-0,1030	otpad	-0,1030
		540,3194		540,3194
	Hrvatske šume UŠP Osijek	815,7920	Republika Hrvatska	815,7920
	otpad	-0,0975	otpad	-0,0975
Slobodna Vlast		815,6945		815,6945
Općina L. Varoš		1356,0139		1356,0139
Ukupno gospodarska jedinica		2084,6676		2084,6676

				Tab.20a
Rekapitulacija za gospodarsku jedinicu				
Posjednik	ha	Vlasnik	ha	
Hrvatske šume UŠP Osijek	816,9519	Republika Hrvatska	816,9519	
Republika Hrvatska	729,3482	Republika Hrvatska	729,3482	
Biskupija đakovačka i srijemska	540,4224	Biskupija đakovačka i srijemska	540,4224	
otpad	-2,0549	otpad	-2,0549	
Ukupno gospodarska jedinica		2084,6676	2084,6676	

Iz tablica 20 i 20a vidljivo je da je od površina koje su temeljem djelomičnih rješenja o povratu oduzete imovine vraćene Nadbiskupiji u trenutku izrade izvanredne revizije već 540,4224 ha (26%) šuma i šumskog zemljišta na području gospodarske jedinice „Sjeverni Dilj – biskupijske šume“ uknjiženo gruntovno i katastarski na Nadbiskupiju. Kod preostalih 1545 ha (74%) taj postupak je u tijeku.

Kategorija „otpad“ odnosi se na one slučajeve kod kojih su uočena veća odstupanja katastarskog od stvarnog stanja veličine površine, te se zbog dendrometrijskih parametara nisu mogla zanemariti.

Nekoliko odsjeka se nalazi na području dviju općina pa su njihove površine u zavisnosti o pripadnosti općini dane u sljedećoj tablici.

Tab. 20b

Odsjeci koji se nalaze na dvije općine			
Odjel odsjek	Levanjska Varoš	Trnava	UKUPNO
34c	7,58	0,38	7,96
35a	39,69	0,29	39,98
38a	18,13	0,13	18,26
43a	0,74	49,24	49,98
Σ	66,14	50,04	116,18

3. TABELE DOBNIH RAZREDA

Tab.21

Dobni razre	Mjerna jedinica	Analiza dobnih razreda			
		Drvena zaliha		Prirast	
		2002. god		2002. god	
		aps.	%	aps.	%
I	ha	24,12	1,2	24,12	1,2
	ha	116,92	5,8	116,92	5,8
II	m ³	14357	2,6	654	2,6
	m ³ /ha	123		5,6	
III	ha	49,40	1,4	49,40	2,5
	m ³	7860		242	
	m ³ /ha	159		4,9	
IV	ha	1615,80	83,3	1615,80	80,8
	m ³	467537		12165	
	m ³ /ha	289		7,5	
V	ha	193,52	12,7	193,52	12,7
	m ³	71480		1558	
	m ³ /ha	369		8,1	
Σ	ha	1999,76	100,0	1999,76	100,0
	m ³	561234		14619	
	m ³ /ha	281		7,3	
Bez I d.r. m ³ /ha		284		7,4	

Kako je već ranije navedena nemogućnost usporedbe s prethodnim stanjem, u gornjoj tablici dato je stanje dobnih razreda 2002. godine za novonastalu gospodarsku jedinicu „Sjeverni Dilj – biskupijske šume“.

Sastojine IV i V dobnog razreda zajedno čine 90,5% obrasle površine gospodarske jedinice. Očit je prema tome veliki nerazmjer dobnih razreda što je posljedica velikih sječa na području jedinice u razdoblju pred II svjetski rat.

Sastojine po obrastu

Tab. 22

Godina važenja osnove		Obrast			u fazi oplodne sječe	Ukupno
		normalni	ispod normale	slab		
		iznad 0,80	0,50-0,80	do 0,50		
2002.	ha	1760,88	235,92	2,96		1999,76
	%	88,1	11,8	0,1	0,0	100,0

Slab obrast imaju sastojine u uređajnim razredima:

Panjače BUKVE: 1,27 ha, odsjek 56b.

Panjače MEDUNCA: 1,69 ha odsjek 33e.

Obrast ispod normale imaju sastojine u uređajnim razredima:

Sjemenjače KITNJAKA: 120,42 ha, odsjeci: 10c, 14d, 22b, 23a, 35a, 62a, 63c i 63d. (Odsjeci u II dobnom razredu gdje je znatan broj stabala ispod taksacijske granice i u sastojinama gdje je bilo veće učešće sušaca i oštećenih stabala snjegolomom)

Sjemenjače BUKVE: 38,92 ha, odsjeci: 21c, 38e i 38i.

Panjače MEDUNCA: 68,07 ha, odsjeci: 11b, 11c, 11e, 16d, 21b, 21d, 34b, 35b, 36b, 38b, 43b, 43c, 43d, 45b, 45d, 46b, 46c, 46d, 47b, 56c, 57b i 58b.

Panjače BUKVE: 7,74 ha, odsjeci: 59b i 60b.

Panjače GRABA: 0,77 ha, odsjeci: 42d.

Tab. 22a

Uređajni razred	I dobni razred	II dobni razred	ostali dobni razredi	Ukupno
<i>Obrast ispod normale</i>				
Sjemenjače KITNJAKA		40,80	79,62	120,42
Sjemenjače BUKVE			38,92	38,92
Panjače MEDUNCA	2,53	47,18	25,76	68,07
Panjače BUKVE			8,57	7,74
Panjače GRABA		0,77		0,77
Ukupno	2,53	88,75	152,87	235,92
<i>Slab brast</i>				
Panjače BUKVE		1,27		1,27
Panjače MEDUNCA	1,69			1,69
Ukupno	1,69	1,27		2,96

Sastojine po omjeru smjese

Tab. 23

Godina	Čiste		Mješovite		Ukupno	
	ha	%	ha	%	ha	%
2002	7,69	0,4	1992,07	99,6	1999,76	100,0

Čiste sastojine zauzimaju samo 7,69 ha, a radi se o mladim sastojinama u uređajnim razredima kitnjaka, crnog bora i bagrema, te jednoj srednjedobnoj kitnjakovoj sastojini (38c).

4. OPIS UREĐAJNIH RAZREDA

Prema namjeni, šume i šumska zemljišta ove gospodarske jedinice su gospodarske, a razvrstane su po uređajnim razredima prema načinu postanka, glavnoj vrsti drveća po kojoj je određen cilj gospodarenja i ophodnja. (čl.3. Pravilnika).

U slijedećoj tabeli su prikazani apsolutno i postotno, po uređajnim razredima: površina, drvena zaliha, prirast.

Tab. 24

Naziv uređajnog razreda	Površina		I dobni r.	Drvena zaliha			Prirast			
	ha	%		ha	m ³	m ³ /ha	%	m ³	m ³ /ha	%
Sjemenjače KITNJAKA-120	1217,13	60,9	10,43	339147	281	60,4	9068	7,5	62,0	2,7
Sjemenjače BUKVE-100	672,11	33,6		210147	313	37,4	5203	7,7	32,4	2,5
Sjemenjače (Kulture)C.BORA-80	3,96	0,2	3,96							
Panjače MEDUNCA-120	84,35	4,2	4,22	9282	116	1,7	277	3,5	1,9	3,0
Panjače BUKVE-80	15,29	0,8		2486	163	0,4	65	4,3	0,4	2,6
Panjače GRABA-80	1,41	0,1		172	122	0,6	6	4,3	0,0	3,5
Panjače BAGREMA-40	5,51	0,3	5,51							
Ukupno	1999,76	100,0	24,12	561234	284	100,0	14619	7,4	100,0	2,6
Šikare	19,24	1,0	ukupne obrasle površine							
Ukupno obraslo	2019,00									
Neobraslo za lovstvo										
Ukupno neobraslo proizvodno										
Ukupno (obraslo+neobraslo proizvodno)	2019,00									

(% je u odnosu na ukupnu obraslu površinu (bez šikara) i ukupnu zalihu i prirast)

(m³/ha obračunato bez površine I dobnog razreda)

4.1 Sjemenjače KITNJAKA

Tab. 24a

Sjemenjače KITNJAKA										Površina:	1217,13 ha		
										ophodnja:	120 god		
Bonitet : I (297,46 ha), I/II (169,70 ha), II (593,66 ha), II/III (156,31 ha)										širina dob. razreda:	20 god		
EGT : II-E-10 (212,09 ha), II-E11 (1005,04 ha)										Normala:	202,86 ha		
Vrsta drveća	Drvena zaliha		Prirast		Dobni razred	Površina	%	Drvena zaliha			Prirast		
	m ³	%	m ³	%				Stvarna	Normalna	± % od normaln.	m ³	%	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9		10	11	12
Kitnjak	173952	51,3	4732	52,2	I	10,43	0,9						
Cer	5364	1,6	144	1,6	9	-192,43							
Medunac	471	0,1	9	0,1	II	56,69	4,7	7822	7767	0,7	456	5,8	
Bukva	116215	34,3	2806	30,9	33	-146,17	2,3	138	137		8,0		
Grab	23969	7,1	804	8,9	III	8,81	0,7	1732	1947	-11,0	72	4,2	
Bagrem	125	0,0	4	0,0	44	-194,05	0,5	197	221		8,2		
Trešnja	3103	0,9	98	1,1	IV	1109,94	91,2	319282	349631	-8,7	8304	2,6	
Voće	858	0,3	26	0,3	71	907,08	94,1	288	315		7,5		
OTB	14198	4,2	423	4,7	V	31,26	2,6	10311	11379	-9,4	236	2,3	
OMB	336	0,1	14	0,2	87	-171,60	3,0	330	364		7,5		
C.bor	556	0,2	8	0,1	VI		0,0						
UKUPNO	339147	100,0	9068	100,0		-202,86	0,0						
					Σ	1217,13	100,0	339147	370724	-8,5	9068	2,7	
					67	-0,03	100,0	279	305		7,5		
					Bez I dobnog razreda			281	307		7,5		
					Bez II dobnog razreda			331325	362957	-8,7			

U gornjoj tabeli je prikazana normalna drvena zaliha koja bi trebala biti po prirasno-prihodnim tablicama na stvarnoj površini dobnog razreda. Drvena zaliha iz prirasno-prihodnih tablica uzeta je za srednju starost dobnog razreda s površinom boniteta kao težinom.

Za obračun normaliteta upotrebljene su prirasno-prihodne tablice: Hrast kitnjak I, II i III bonitet, Bukva II, III, Grab I, II, III bonitet, Špiranec, 1975.

Dobni razred	Bonitet	Površina (ha)	Odsjeci
1	II	10,43	4d 5c 31a 32a 32d 56d
	Ukupno	10,43	
2	II	56,69	10c 14d 30a 61a 62a 63a 63c
	Ukupno	56,69	
3	II	8,81	63d 64b
	Ukupno	8,81	
4	I	297,46	9a 12a 21a 22a 22b 24a 33b 33c 34a
	I/II	169,70	23a 26a 34c 35a 38a 38d 57a 58a
	II	486,47	10a 26b 36a 39a 40f 41b 42a 42e 44a 45a 46a 47a 48b 48d 55a 56e 59a 61b 62b
	II/III	156,31	30b 30c 37a 38c 40a 43a
	Ukupno	1109,94	
5	II	31,26	4a 4e 16b 41a
	Ukupno	31,26	
Ukupno		1217,13	

Normalna drvena zaliha za konkretan razmjer dobnih razreda je 362957 m³, a stvarna je za 8,5% manja, bez II dobnog razreda 8,7%.

Sastojine ovog uređajnog razreda zauzimaju 60,9% obrasle (bez šikara) površine u gospodarskoj jedinici, učešće u drvnj zalihi je 60,4%.

Nastale su prirodnom obnovom (oplodnim sječama i popunjavanjem), a manji dio pošumljavanjem neobraslog zemljišta.

Sastojine nastale oplodnim sječama su mješovite sjemenjače kitnjaka, bukve i graba, a u omjeru smjese još pridolaze: cer, trešnja, brekinja, kruška, klen, javor i crni jasen. U mlađim sastojinama u smjesi ima trepetljike. Na manjim lokalitetima ima crnog bora i bagrema koji su unešeni na plitkom tlu i dijelovima gdje nije uspjela prirodna obnova.

Po fitocenološkim karakteristikama sastojine pripadaju zajednicama:

Hrasta kitnjaka sa šašem (*Carici sylvaticae-Quercetum petraea prov. Pelcer*)

Hrasta kitnjaka običnog graba (*Quercu petraea-Carpinetum illyricum, Horvat*)

Hrasta kitnjaka i običnog graba varijanta s bukvom (*Quercu petraea-Carpinetum illyricum var. Fagus sylvatica, prov. Pelcer*)

Dobna struktura je vrlo nepovoljna jer je 91% sastojina u IV dobnom razredu. U normalnom razmjeru dobni razreda učešće pojedinog dobni razreda trebalo bi biti 16,7%.

Sastojine u I dobnom razredu su nastale prirodnom obnovom oplodnim sječama i manji dio pošumljavanjem neobraslog zemljišta. Zauzimaju 0,9% površine uređajnog razreda. Prosječna starost je 9 godina. To su dobro iznjegovane sastojine, mjestimično je veće učešće cera u omjeru smjese. U predjelu Ratkov Dol (odjeli 31 i 32) su sastojine dosta neujednačene strukture u razvojnog stadiju od mladika do letvika jer su obnovljene u dužem pomladnom razdoblju, a dijelom su vrlo strme strane sa plitkim tlom gdje je znatno učešće crnog jasena i drena.

Sastojine II dobni razreda zauzimaju 4,7% površine uređajnog razreda.

Odsjeci 10c i 14d (36,70 ha) su nekadašnje pašnjačke površine sela Borojevci. Struktura sastojina je dosta neujednačena, znatan je broj stabala iz panja, ali ima i kvalitetnih skupina kitnjaka, graba i bukve. Ostale sastojine su nastale oplodnim sječama, dobrog su uzrasta i kvaliteta stabala, nešto lošije kvalitete je odsjek 30a, a u sastojinama u predjelu Djedov dol je veće učešće cera.

U III dobni razredu je 2 odsjeka koji zauzimaju 0,7% površine uređajnog razreda.

Sastojine IV dobni razreda zauzimaju 91,2% površine uređajnog razreda, a 55,0% obrasle površine u gospodarskoj jedinici i najzastupljeniji su dobni razred.

To su mješovite sastojine kitnjaka, bukve i graba, a u pojedinim odsjecima je u omjeru smjese veće učešće bukve. U oko 30% sastojina je kitnjaka u omjeru smjese više od 60%, a u dijelu sastojina je bukva u omjeru smjese po masi 29-50%. Raspored vrsta je pretežno stablimičan na padinama, a samo uz grebene prevladava kitnjak, a u pojasevima uz uvale-jarke bukva. Treba istaknuti i skupinu odsjeka-sastojina koje se prostiru uz grebene, platoe i blage padine u kojima je učešće kitnjaka 70-90%. U ovim sastojinama je često gust sloj grmlja graba, crnog jasena, kaline, kupine, a mjestimično je razvijena podstojna etaža graba (koljik-tanji letvik).

U sastojinama u zapadnom dijelu gospodarske jedinice bukva je većinom u podstojnoj etaži kitnjaka i tanjih je dimenzija. U dijelu sastojina u podstojnoj etaži često se nalazi brekinja (koljik-letvik) koja se u pojedinim odsjecima (36a, 37a) pojavljuje obilnije.

Sastojine V dobni razreda zauzimaju 2,6% površine uređajnog razreda.

Na većem dijelu površine ovog uređajnog razreda su kvalitetne mješovite sastojine kitnjaka, bukve i graba. U odsjecima 4a i 4e u predjelu Njegovac je znatno učešće cera i stabala iz panja.

4.2 Sjemenjače BUKVE

Tab. 24b

Sjemenjače BUKVE										Površina:		672,11 ha		
										ophodnja:		100 god		
Bonitet : II (470,05 ha), II/III (20,92 ha), III (181,14 ha)										širina dob. razreda:		20 god		
EGT: II-E-11 (672,11 ha)										Normala:		134,42 ha		
Vrsta drveća	Drvena zaliha		Prirast		Dobni razred	Površina	%	Drvena zaliha			Prirast			
								Stvarna	Normalna	± % od normal.				
	m ³	%	m ³	%	god	ha	ha	m ³	m ³		m ³	m ³ /ha	%	
1	2	3	4	5	6	± od N	7	8	9	10	11	12	13	
Kitnjak	60783	28,9	1471	28,0	I		0,0							
Cer	266	0,1	6	0,1		-134,42								
Medunac	278	0,1	6	0,1	II									
Bukva	119440	56,8	2876	55,3		-134,42								
Grab	17154	8,2	499	9,6	III	3,99	0,6	723	818	-11,6		20	2,8	
Trešnja	1827	0,9	52	1,0	60	-130,43	0,5	181	205			5,0		
Voće	443	0,2	15	0,3	IV	505,86	75,3	148255	150240	-1,3		3861	2,6	
OTB	9956	4,7	278	5,3	70	371,44	70,6	293	297			7,6		
OMB		0,0		0,0	V	162,26	24,1	61169	65066	-6,0		1322	2,2	
C.bor		0,0		0,0	90	27,84	29,1	377	401			8,1		
Ukupno	210147	100,0	5203	100,0	Σ	672,11	100,0	210147	216124	-2,8		5203	2,5	
					75	-134,41	100,0	313	322			7,7		
					Bez I dobnog razreda				313	322			7,7	

Za obračun normaliteta upotrebljene su prirasno-prihodne tablice: Hrast kitnjak I, II i III bonitet, Bukva II, III bonitet, Grab I, II, III i IV bonitet, Špiranec, 1975.

Dobni razred	Bonitet	Površina (ha)	Odsjeci
		3	
	Ukupno	3,99	
4	II	328,71	7a 8a 21c 25a 33d 48a 49a 50a 51b 56a 60a 63b 64a
	III	177,15	11a 11d 17a 18a 19a 20a 46e
	Ukupno	505,86	
5	II	141,34	5a 6a 27a 32b
	II/III	20,92	16a
	Ukupno	162,26	
Ukupno		672,11	

Normalna drvena zaliha za konkretan razmjor dobnih razreda je 216124 m³, a stvarna je za 2,8% manja. Sastojine su nastale oplodnim sječama. Po fitocenološkim karakteristikama pripadaju zajednici Hrasta kitnjaka i običnog graba varijanta s bukvom (*Quercus petraea-Carpinetum illyricum var. Fagus sylvatica, prov. Pelcer*).

U III dobnom razredu su dva odsjeka. Odsjeci 38e i 38i su sastojine neujednačene strukture okružene nekadašnjim poljoprivrednim sada zašikarenim površinama, a u prošlosti su bili izloženi bespravnim sječama.

Sastojine IV dobnog razreda zauzimaju 75,3% površine uređajnog razreda. Veći kompleksi su u zapadnom dijelu gospodarske jedinice, dok su na ostalom dijelu to manje površine većinom uz jarke i uvale. To su mješovite sastojine bukve i kitnjaka, a u primjesi ima graba, cera, trešnje i javora. U smjesi na blažim padinama i uz grebene ima kitnjaka i graba. Na manjim lokalitetima gdje su strme padine i pliće tlo su skupine stabala lošijeg uzrasta, iz panja, rjeđeg obrasta s crnim jasenom, drenom i paviti.

Vrlo kvalitetne sastojine su u odsjecima 7a i 8a gdje su bukova stabla visoka, pravna, kvalitetne deblvine, a drvena masa u ovim odsjecima je 327 i 358 m³/ha.

Prosječna drvena masa u dobnom razredu je 293 m³/ha, a prirast 7,6 m³/ha.

Sastojine V dobnog razreda koje zauzimaju 24,1% površine uređajnog razreda su mješovite sjemenjače bukve i kitnjaka s primjesom graba, trešnje, cera i javora.

Sloj grmlja je razvijen, mjestimično gust mladik bukve, graba i kitnjaka, a u 16a, 27a, 32b obilno se na padinama uz jarke razvilo grmlje klokočike.

Ove se sastojine prostorno nalaze u zapadnom dijelu gospodarske jedinice.

Prosječna drvena masa je 377 m³/ha (292-395), a prirast 8,1 m³/ha (6,5-8,6).

Sastojine su mjestimično nepotpunog i prekinutog sklopa što je posljedica snjegoloma i izvala.

4.3 Sjemenjače (kulture) C.BORA

Tab.24c

<i>Sjemenjače (kulture) C.BORA, ophodnja 80 god.</i>			
<i>Dobni razred</i>	<i>Bonitet</i>	<i>Površina (ha)</i>	<i>Odsjeci</i>
1	III	3,96	14f 14g 14h 45c
	Ukupno	3,96	

U ovom uređajnom razredu je 4 manja odsjeka. To su pripojene nekadašnje poljoprivredne površine na kojima je posađen crni bor. Starosti ovih kultura je 5-10 godina.

U primjesi s crnim borom ima stabalaca ostalih vrsta bjelogorice prirodnog porijekla, a stabalca crnog bora su zdrava i vitalna.

4.4 Panjače MEDUNCA

Tab. 24d

Panjače MEDUNCA										Površina:		84,35 ha	
										ophodnja:		120 god	
Bonitet : III (84,35 ha)										širina dob. razreda:		20 god	
EGT : II-E-23b (84,35 ha)										NORMALA:		14,06 ha	
Vrsta drveća	Drvena zaliha		Prirast		Dobni razred	Površina	%	Drvena zaliha				Prirast	
	m ³	%	m ³	%				Starost	ha	ha	Stvarna	Normalna	± % od normalne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Kitnjak	193	2,1	3	1,1	I	4,22	5,0						
Cer	93	1,0	2	0,7	20	-9,84							
Medunac	3291	35,5	87	31,4	II	58,82	69,7	6363	7411	-14,1	192	3,0	
Bukva	3124	33,7	121	43,7	35	44,76	68,6	108	126		3,3		
Grab	47	0,5	2	0,7	III	21,31	25,3	2919	3580	-18,5	85	2,9	
OTB	2370	25,5	59	21,3	45	7,25	31,5	137	168		4,0		
C.bor	164	1,8	3	1,1	IV		0,0						
Ukupno	9282	100,0	277	100,0		-14,06	0,0						
					V		0,0						
						-14,06	0,0						
					VI		0,0						
						-14,06	0,0						
					Σ	84,35	100,0	9282	10991	-15,5	277	3,0	
					36	-0,01	100,0	110	130		3,3		
					Bez I dobnog razreda			116	137		3,5		
					Bez II dobnog razreda			2919	3580	-18,5			

Za obračun normaliteta upotrebljene su prirasno-prihodne tablice: Hrast kitnjak, III bonitet, Špiranec, 1975.

Dobni razred	Bonitet	Površina (ha)	Odsjeci
1	III	4,22	33e 56c
	Ukupno	4,22	
2	III	58,82	10b 11b 11c 11e 21b 21d 34b 35b 38b 42c 43b 43c 43d 45b 45d 46b 46c 47b 48c
	Ukupno	58,82	
3	III	21,31	16d 33a 36b 46d 57b 58b
	Ukupno	21,31	
Ukupno		84,35	

Uređajni razred zauzima 4,2% obrasle (bez šikara) površine u gospodarskoj jedinici.

To su manje površine na strmim terenima s plitkim i skeletnim tлом. Karakteristika ovih sastojina na Dilju je vrlo neujednačena dobna i debljinska struktura, uzrast, obrast i kvaliteta stabala. Veliki je udjel grmlja drena, borovice, a crni jasen je u fazi mladik-letvik. Medunac je pretežno iz panja i samo mjestimično ima kvalitetnijih stabala gdje je tlo dublje. Na nekoliko lokaliteta je unešen crni bor.

U pojedinim odsjecima je znatno učešće bukve u drvnoj masi, što se uočava u gornjoj tablici. To je zbog toga što je bukva u ovim odsjecima nejednolične debljinske strukture i ima stabala jačih dimenzija, osobito na strmim padinama pri jarku i dijelovima odsjeka gdje je tlo dublje i njeno učešće u omjeru smjese veće.

4.5 Panjače BUKVE

Tab. 24e

Panjače BUKVE								Površina:		15,29 ha			
								ophodnja:		80 god			
Bonitet : III (15,29 ha)								širina dob. razreda:		20 god			
EGT : II-E11 (15,29 ha)								Normala:		3,82 ha			
Vrsta drveća	Drvna zaliha		Prirast		Dobni razred	Površina	%	Drvna zaliha			Prirast		
	m ³	%	m ³	%				Starost	ha	ha	Stvarna	Normalna	± % od normalne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Kitnjak	93	3,7	6	8,9	I		0,0						
Cer	23	0,9	1	1,5		-3,82							
Medunac	125	5,0	3	4,6	II		0,0						
Bukva	1601	64,4	40	61,5		-3,82	0,0						
Trešnja	61	2,5	2	3,1	III	15,29	100,0	2583	3027	-14,7	65	2,5	
Voće	23	0,9		0,0	55	11,47	100,0	169	198		4,3		
OTB	560	22,5	13	20,0	IV		0,0						
Ukupno	2486	100,0	65	100,0		-3,82	0,0						
						Σ	15,29	100,0	2583	3027	-14,7	65	2,5
						55	-7,63	100,0	169	198		4,3	
						Bez I dobnog razreda			169	198		4,3	
						Bez II dobnog razreda			2583	3027	-14,7		

Za obračun normaliteta upotrebljene su prirasno-prihodne tablice: Hrast kitnjak, Bukva, Grab III Špiranec, 1975.

Dobni razred	Bonitet	Površina (ha)	Odsjeci
3	III	15,29	30d 56b 59b 60b
Ukupno		15,29	

U uređajnom razredu su 4 odsjeka koji u gospodarskoj jedinici zauzimaju svega 0,8% obrasle površine (bez šikara).

Sastojine su neujednačene strukture, obrasta, uzrasta i kvalitete stabala. Mjestimično ima kvalitetnijih i homogenijih grupa bukve. Tereni na kojima su ovi odsjeci su većinom strme padine.

4.6 Panjače GRABA

Tab.24f

Dobni razred	Bonitet	Površina	Odjeci
		(ha)	
2	II	1,41	39b 42d
UKUPNO		1,41	

Uređajni razred zauzima 0,1% obrasle (bez šikara) površine u gospodarskoj jedinici. U uređajni razred su uvrštene nekadašnje poljoprivredne površine koje su napuštene i prirodno su se zašumile, a u njima su u međuvremenu sječena kvalitetnija stabla. Velik dio stabala je iz panja, znatno je uz grab učešće cera, trepetljike i šikarastih formacija.

4.7 Panjače BAGREMA

Tab. 24g

Panjače BAGREMA											Površina:	5,51 ha
											ophodnja:	40 god
Bonitet : II (1,18 ha), III (4,33 ha)											širina dob.razreda	10 god
EGT : II-E-10 (1,18 ha), II-E-11 (4,33 ha)											Normala:	1,38 ha
Vrsta drveća	Drvena zaliha		Prirast		Dobni razred	Površina	%	Drvena zaliha			Prirast	
	m ³	%	m ³	%				Starost	ha	ha	Stvarna	Normalna
					god	± od N	m ³	m ³ /ha	m ³ /ha	m ³ /ha	m ³ /ha	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Kitnjak					I	5,51	100,0					
Cer					10	4,13						
Bukva					II							
Grab						-1,38						
Bagrem					III							
OTB						-1,38						
OMB					IV							
Ukupno						-1,38						
						Σ	5,51	100,0				
						10						
						Bez I dobnog razreda						

Dobni razred	Bonitet	Površina	Odsjeci
		(ha)	
1	II	1,18	42b
	III	4,33	23b
	Ukupno	5,51	
Ukupno		5,51	

Sastojine ovog uređajnog razreda zauzimaju svega 0,3% obrasle (bez šikara) površine gospodarske jedinice.

Bagremove sastojine su podignute sadnjom na bivšim čistinama i pošumljavanjem nepodmlađenih površina-plješina unutar prirodnih sastojina. To je druga generacija nastala obnovom iz žilja i panjeva nakon čiste sječe.

U odsjeku 23b je bagrem sađen na nestabilnom tlu-klizištu s ciljem stabilizacije tla.

4.8 ŠIKARE

Tab. 24h

Naziv uređajnog razreda: ŠIKARE	Površina: 19,24 ha
EGT: II-E-10 (6,27 ha), II-E-11 (12,97 ha)	
Odsjeci: 5b 7b 10d 10e 38f 38g 64c	

U uređajni razred su uvrštene površine koje su prošlim uređivanjima pripojene gospodarskoj jedinici. Nekada su to bile poljoprivredne površine stanovnika okolnih sela. Zauzimaju 1,0% ukupne obrasle površine u gospodarskoj jedinici. Pojedini dijelovi nisu obrađivani od II svjetskog rata, dok su se neke površine prestale obrađivati unazad 20-tak godina. Uređajni razred je ŠIKARE, ali treba naglasiti da to postankom na većem dijelu nisu tipične šikare jer nisu nastale degradacijom sastojina već prirodnim zašumljavanjem napuštenih poljoprivrednih površina.

Obzirom na površinsku obraslost, te vrstu, količinu i razvojni stadij vegetacije to je mozaik od zakorovljenih površina, površina obraslih grmljem do grupa i pojedinačnog drveća u stadiju od mladika do odraslih stabala. Na tim površinama od vrsta drveća nalaze se: kitnjak (*Quercus petraea*), cer (*Quercus cerris*), medunac (*Quercus pubescens*), topole (*Populus sp.*), iva (*Salix caprea*), grab (*Carpinus betulus*), trešnja (*Prunus avium*), kruška (*Pirus piraster*), jabuka (*Malus silvestris*), klen (*Acer campestre*), crni jasen (*Fraxinus ornus*), brekinja (*Sorbus torminalis*) i dr., od vrsta grmlja: glog (*Crategus sp.*), crni trn (*Prunus spinosa*), svib (*Cornus sanqunea*), dren (*Cornus mas*), žestilj (*Acer tataricum*), ljeska (*Corylus avellana*), kupina (*Rubus spp.*), divlja ruža (*Rosa sp.*) i dr.

5. ZDRAVSTVENO STANJE

Na području gospodarske jedinice nema značajnije pojave sušenja i kalamiteta, ali su stalno prisutna obilježja narušenosti ekosustava (suhovrhe i prozračne krošnje, sušci) osobito uočljiva kod kitnjaka.

Prilikom terenskih uređajnih radova nije toliko uočena pojava suhovrhkih stabala, prozračnih krošanja i osobito požutjelost lišća kao kod istih radova prije 10 godina.

Šume u ovoj gospodarskoj jedinici su oštećene od ledene kiše i snijega koji je ovaj kraj zahvatio 1993. i 1997. godine. U krošnjama stabala su uočljivi lomovi na granama. Bilo je mnogo izvala i snjegoloma osobito uz jarke gdje je stradala bukva.

IV BUDUĆE GOSPODARENJE ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTIMA

1. OPĆENITO

Ciljevi gospodarenja šumama su:

1. osiguravanje postojanosti ekosustava;
2. održavanje i poboljšanje općekorisnih funkcija šuma;
3. napredno i potrajno gospodarenje te korištenje šuma i šumskih zemljišta na način i u takvoj mjeri da se održava njihova biološka raznolikost, produktivnost, sposobnost obnavljanja, vitalnost i potencijal, i da ispune, sada i u budućnosti, bitne gospodarske, ekološke i socijalne funkcije na lokalnoj i globalnoj razini te da to ne šteti drugim ekosustavima (čl. 19. Pravilnika).

Na području gospodarske jedinice nalaze se autohtone zajednice hrasta kitnjaka. Manje površine zauzima zajednica medunca i crnog jasena, zajednica bukve s lazarkinjom, a vrlo male sastojine bagrema.

Proizvodna funkcija ovih šuma je podmirivanje potreba drvnoprerađivačke i kemijske industrije, te okolnog stanovništva određenim drvnim sortimentima.

Podržavanjem i dovođenjem autohtonih zajednica u optimalno stanje ostvaruje se njihova proizvodna (drvena masa) i posredna (općekorisne funkcije) uloga i time se u najvećoj mjeri ostvaruju ciljevi gospodarenja. Cilj gospodarenja - dovođenje sastojine u optimalno stanje na odgovarajućem staništu – postiže se u kvalitetnim sastojinama njegovom, proredama i prirodnom obnovom, a u panjačama prevođenjem istih u viši uzgojni oblik.

Osnovni princip u gospodarenju ovim šumama, u dijelu u kojem su nastale iz sjemena, je prirodna obnova oplodnom sječom, a u panjačama obnova po principima oplodne sječe.

Ukoliko to prilike staništa zahtjevaju vrši se priprema staništa. Po potrebi provode se popunjavanja. U prvih 10 godina starosti sastojine vrše se najmanje dvije njege. Tada se odstranju nepoželjne vrste, bolesna, ozlijeđena i osobito loša stabalca koja smetaju pravilnom razvitku dobro oblikovanih stabalaca buduće sastojine.

Čišćenje se provodi u slijedećih 10 godina starosti sastojine, a cilj je eliminiranje nepoželjnih vrsta, forsiranje stabalca buduće sastojine (nositelji proizvodnje u sastojini). Vršiti se reguliranje odnosa udjela vrsta drveća i tu se mora voditi računa o tome da se uvijek zadrže i vrste koje od prirode čine šumsku zajednicu jer se samo na taj način može dobiti biološki zdrava i stabilna šumska zajednica.

Nakon 20. godine starosti pa sve do prirodne obnove (oplodna sječa) svakih 10 godina treba provoditi proredu. Iznimno, ako je u sastojini drvena zaliha niža od normalne tada u turnusu neka proreda treba izostati ili se izvede samo sanitarna sječa. Proredama se pospješuje prirodno izdvajanje stabala u visinske i debljinske razrede, te se obavlja izbor elitnih stabala koja su biološki i gospodarski najvrednija. Prorede trebaju biti intenzivne pri čemu treba voditi računa da na kraju ophodnje ostane potreban broj stabala pravilno raspoređenih po visinskoj strukturi, a s kojima će se uspješno obaviti prirodna obnova sastojine, s tim da u tim stablima treba biti kumuliran najvredniji prirast.

Kod doznake stabala treba voditi računa i o pratećim vrstama koje čine fitocenozu. Te vrste su: trešnja, kruška, brekinja, oskoruša, klen, javor, brijest i dr. One se često nazivaju sporednim, ali bolji je naziv prateće vrste. U drvnjoj zalihi gospodarske jedinice sudjeluju u omjeru smjese sa 6%. Njihova je uloga velika u prirodnoj raznolikosti kao i očuvanju genofonda, a svakako su važne i kao hrana pticama i životinjama koje obitavaju u ovim šumama. U sastojini treba ostaviti i po koji sušac za ptice dupljarice.

2. CILJ I NAČIN GOSPODARENJA PO UREĐAJNIM RAZREDIMA

2.1 Sjemenjače KITNJAKA, ophodnja 120 god.

U sastojinama ovog uređajnog razreda prema dobnoj strukturi i stanju sastojina u idućem polurazdoblju treba obaviti slijedeću vrstu radova:

-njega u mladim sastojinama I dobnog razreda: 3,49 ha

-prorede u mladim, srednjedobnim i odraslim sastojinama: 1206,70 ha

Cilj gospodarenja je uzgojiti stabilne, mješovite sastojine. U mladim mješovitim sastojinama provoditi će se uzgojni radovi (čišćenje sastojina) pomažući hrastovim stabalcima, ali će ostavljati i vrste koje od prirode dolaze u toj zajednici.

U ostalim sastojinama provesti će se proreda vodeći računa o broju stabala kitnjaka osobito u odsjecima gdje je taj broj minimalan za tu dob. Potrebno je podržavati, gdje je god to moguće, mješovitu strukturu i podstojnu etažu.

Obnova sastojina ovog uređajnog razreda (2022 – 2041) provest će se po načelima oplodne sječe uz popunjavanje nedovoljno podmlađenih ili obnovljenih površina žirom ili sadnicama kitnjaka.

2.2 Sjemenjače BUKVE, ophodnja 100 god.

U sastojinama III, IV i dijelu V dobnog razreda do kraja utvrđene ophodnje potrebno je provoditi proredu i njome podržavati mješovitu strukturu, te dati prednost kvalitetnim kitnjakovim stablima.

U dijelu sastojina V dobnog razreda (27a i 32b) obaviti će se obnova oplodnom sječom. Po potrebi obaviti će se popunjavanje žirom ili sadnicama kitnjaka, a zatim nakon dovršnog sijeka vršiti intenzivna njegu mladih sastojina s ciljem uzgoja mješovite sastojine bukve, kitnjaka i graba s primjesom ostalih vrsta..

2.3 Sjemenjače (kulture) C.BORA, ophodnja 80 god.

U mladim (5 - 10 godina) kulturama provesti njegu mladika, a u starijim (15 - 20 godina) čišćenje sastojina. Prilikom uzgojnih radova potrebno je ostavljati autohtone vrste koje se od prirode pojavljuju.

Do utvrđene ophodnje u ovim sastojinama će se provoditi proreda, a obnova će se obaviti čistom sječom i sadnjom kitnjaka.

2.4 Panjače MEDUNCA, ophodnja 120 god.

Cilj gospodarenja je zaštita tla i očuvanje prirodne raznolikosti. Proredama treba reducirati izbojke iz panja, osloboditi kvalitetnija stabla i voditi računa o zaštitnoj funkciji sastojina ovog uređajnog razreda.

Obnova ovih sastojina obaviti će se po principu oplodne sječe, a na dijelu gdje to ne uspije obaviti će se popunjavanje sjemenom ili sadnicama medunca, kitnjaka ili crnoga bora.

2.5 Panjače BUKVE, ophodnja 80 god.

Do kraja utvrđene ophodnje provesti će se prorede, a obnova će se obaviti oplodnom sječom i unošenjem kitnjaka.

2.6 Panjače GRABA, ophodnja 80 god.

Do kraja utvrđene ophodnje provesti će se prorede kojima je potrebno reducirati broj izbojaka iz panja, a obnova će se obaviti oplodnom sječom i unošenjem kitnjaka.

Cilj gospodarenja je prevesti sastojine u uređajni razred kitnjaka.

2.7 Panjače BAGREMA, ophodnja 40 god.

U sastojinama će se provesti čišćenje. Kada oslabi izbojna snaga ove će se sastojine konverzijom prevesti u uređajni razred.

2.8 ŠIKARE

Na dijelu površina u skupinama će se provesti čišćenja s ciljem oslobađanja kvalitetnijih stabalca, a dio površina će se prepustiti prirodnom razvoju.

Cilj je stvaranje uvjeta i priprema tla za prevođenje u sjemenjače i vraćnje izvornoj fitocenozi.

3. OPĆEKORISNE FUNKCIJE ŠUMA

Kod utvrđivanja cilja i načina gospodarenja općekorisne funkcije ovih šuma su zajedno s gospodarskom funkcijom promatrane kao integralna cjelina. Pošlo se od saznanja da sastojina koja na odgovarajućem staništu ima maksimalnu proizvodnost i stabilnost može obavljati i općekorisne funkcije.

S općekorisnim funkcijama šuma u uskoj je vezi i zaštita čovjekove sredine. Razvojem društva, a osobito industrije, došlo je do onečišćenja, narušena je ekološka ravnoteža, šume su postale neotporne, mjestimično se i suše (umiranje šuma). Čovjek je svojim djelovanjem ugrozio šume, a time i sebe. Sagledavanjem štetnih posljedica svoga djelovanja čovječanstvo je došao do spoznaje o vrijednostima općekorisnih funkcija šume.

Isticanje općekorisnih funkcija šume mora stalno biti prisutno kako bi se kod što većeg broja ljudi probudila savjest o štetnosti dosadašnjeg odnosa prema prirodi, pa tako i prema šumi.

Općekorisne funkcije šuma	Gospodarska jedinica	
	ha	%
Zaštita tla, prometnica i drugih objekata od erozije, bujica i poplava	2084,67	100,0
Utjecaj na vodni režim i hidroenergetski sustav	2084,67	100,0
Utjecaj na plodnost tla i poljoprivrednu proizvodnju	2084,67	100,0
Utjecaj na klimu	2084,67	100,0
Zaštita i unapređenje ljudskog okoliša	2084,67	100,0
Stvaranje kisika i pročišćavanje atmosfere	2084,67	100,0
Rekreacijska, turistička i zdravstvena funkcija		
Utjecaj na faunu i lov	2084,67	100,0
Površina	2084,67	

Tab. 25

4. ŠUMSKOUZGOJNI RADOVI

Propisani su radovi:

- u svim sastojinama u I dobnom razredu
- u dijelu sastojina u uređajnom razredu ŠIKARE
- u sastojinama planiranim u glavni prihod u I₁

Količina šumskouzgojnih radova (JBR i PBR) po uređajnim razredima i vrsti radova detaljno su prikazani u obrascu O-13 i tabeli Šumskouzgojni radovi po odsjecima.

Popunjavanja treba obavljati po potrebi, a broj biljaka po ha planirati na osnovi elaborata Šumarskog fakulteta u Zagrebu „Brojnost biljaka i količina sjemena neophodna za umjetnu obnovu i osnivanje šumskih kultura“ (Matić 1993.).

U obrascu O-2 u odsjeku u kojem je planiran šumskouzgojni rad dana je vrsta i količina rada, te količina sadnog materijala.

U tabelama su prikazani planirani šumskouzgojni radovi jednostavne i proširene biološke reprodukcije i rekapitulacija:

Jednostavna biološka reprodukcija

Tab. 26

Vrsta rada (šifra)		Površina
		ha
(11) Pripremni radovi za obnovu sastojina	Uklanjanje podrasta i grmlja	55,77
	Njega podmlatka	55,77
(13) Radovi na njezi sastojina	Čišćenje sastojina	30,19
	Prorijeđivanje u II dobnom razredu	116,92

Pripremni radovi (uklanjanje podrasta i grmlja) planirani su u odsjecima u kojima je propisan etat glavnog prihoda: 27a i 32b. Oba odsjeka nalaze se u uređajnom razredu Sjemenjače BUKVE.

Njega podmlatka planirana je u odsjecima koji su propisani kao glavni prihod u I₁ polurazdoblju, a radi se o odsjecima 27a i 32b u uređajnom razredu Sjemenjače BUKVE.

Čišćenje je planirano u sastojinama I dobnog razreda u uređajnom razredu Sjemenjače KITNJAKA u odsjecima: 31a, 32a i 32d; Panjače MEDUNCA u odsjecima: 33e i 53c; Panjače BAGREMA u odsjecima: 23b i 42b; u uređajnom razredu ŠIKARE u odsjecima: 4c, 5b, 7b, 10d, 10e, 16c, 29b, 39c i 64c.

Proširena biološka reprodukcija

Tab. 26a

Vrsta rada		Površina
		ha
Pošumljavanje neobraslog šumskog zemljišta	Njega podmlatka	0,30
	Njega mladika	7,31
	Čišćenje sastojina	3,29
	Ukupno:	10,90

Njega podmlatka planirana je u odsjeku 56d (Sjemenjača KITNJAKA).

Njega mladika planirana je u sastojinama I dobnog razreda u uređajnom razredu Sjemenjače KITNJAKA u odsjecima: 4d i 5c; Sjemenjače (kulture) C.BORA u odsjeku 45c.

Čišćenje sastojina planirano je u sastojinama I dobnog razreda u uređajnom razredu Sjemenjače (kulture) C.BORA u odsjecima: 14f, 14g i 14h.

Tab. 26b

<i>Rekapitulacija (jednostavna + proširena)</i>			
<i>Vrsta radova</i>	<i>Jednostavna biološka reprodukcija</i>	<i>Proširena biološka reprodukcija</i>	<i>Ukupno</i>
	<i>ha</i>		
<i>Priprema staništa</i>	55,77		55,77
<i>Njega podmlatka</i>	55,77	0,30	56,07
<i>Njega mladika</i>		7,31	7,31
<i>Čišćenje sastojina</i>	30,19	3,29	33,48
<i>Prorijedivanje u II dobnom razredu</i>	116,92		116,92

5. ODREĐIVANJE ETATA I OBRAČUN NORMALITETA S OBRAZLOŽENJEM

Etat glavnog prihoda u I/1

U donjoj tabeli prikazan je etat glavnog prihoda u I/1 koji je propisan samo u uređajnom razredu Sjemenjače BUKVE.:

Tab.27

<i>Uređajni razred</i>	<i>Površina</i>	<i>Drvena masa</i>		<i>5-god.prirast</i>		<i>Etat</i>	
	<i>ha</i>	<i>m³</i>	<i>m³/ha</i>	<i>m³</i>	<i>m³/ha</i>	<i>m³</i>	<i>m³/ha</i>
<i>Sjemenjače BUKVE, ophodnja 100 god.</i>	55,77	21353	383	2223	39,9	23576	423
<i>UKUPNO</i>	55,77	21353	383	2223	39,9	23576	423

Sjemenjače BUKVE, ophodnja 100 god

Odsjeci: 27a, 32b

To su mješovite sastojine starosti 95 godina (27a i 32b).

Promjer srednjeg sastojinskog stabla bukve je u odsjecima 27a i 32b $d_s=32,9$ cm. Učešće bukve u omjeru smjese je 69-78%. Učešće kitnjaka 15-26%.

Obnova će se provesti po načelima oplodne sječe.

NORMALITET

Prema čl.28. Pravilnika etat glavnog prihoda se utvrđuje po metodi razmjera dobnih razreda uvažavajući ekološke i gospodarske prilike.

Kada je površina etata glavnog prihoda za razdoblja jednaka normalnoj površini dobnog razreda (raspon 20 godina) postignut je normalitet po površini i potrajnost prihoda.

Iz opisa uređajnih razreda vidljivo je da je razmjer dobnih razreda vrlo neujednačen. Normalitet u tako neujednačenom razmjeru dobnih razreda ne može se postići bez većih gospodarskih žrtava. Ali, uspostavljanje normalnog razmjera dobnih razreda je cilj kojem se teži, naravno uz što manje gospodarskih žrtava uvažavajući stanje sastojina.

Tijekom ove izvanredne revizije etat glavnog prihoda nije ponovno određivan, nego je već propisani etat sukladno vlasništvu nad česticama u odsjecima u kojima je etat propisan podijeljen između vlasnika šuma, odnosno između Đakovačko – osječke nadbiskupije i Republike Hrvatske. Slijedom toga prikazivanje normaliteta po uređajnim razredima za gospodarsku jedinicu „Sjeverni Dilj -

biskupijske šume“, a s ciljem utvrđivanja etata nije potrebno, te zbog toga nije niti napravljeno. Taj zadatak morati će se obaviti prigodom redovne revizije nakon isteka važenja ovog programa.

Nadbiskupiji je od odsjeka u kojima je propisan etat glavnog prihoda pripao najveći dio odsjeka 27a (92,7%) i cijeli odsjek 32b. Propisani etat u odsjeku 27a izvanrednom je revizijom sukladno razmjernom udjelu vlasnika podijeljen između novonastalih gospodarskih jedinica. Na taj način je propis za biskupijske šume u 27a određen s ukupno 19227 m³, a za 32b s ukupno 4349 m³.

Po istom principu su određivani etati glavnog prihoda i za ostala polurazdoblja.

Rekapitulacija etata glavnog prihoda za gospodarsku jedinicu „Sjeverni Dilj – biskupijske šume“ za I₁, I₂ i II dana je u tablici 27a.

Tab.27a

Etat glavnog prihoda po vrstama drveća u I ₁ , I ₂ i II								
Vrste drveća	I Gospodarsko razdoblje						II Gospodarsko razdoblje	
	I ₁ polurazdoblje				I ₂ polurazdoblje		Površina	Ukupna sječiva masa
	Površina	Drvena masa	5-god. prirast	Ukupna sječiva masa	Površina	Ukupna sječiva masa		
	ha	m ³	m ³	m ³	ha	m ³	ha	m ³
Kitnjak		5204	490	5694		12605		20827
Cer								1047
Medunac								447
Bukva		14980	1569	16549		24389		43152
Grab		720	105	825		1159		5612
Bagrem								271
Trešnja		17	4	21		185		850
Voće								268
OTB		432	55	487		1465		4402
C.bor								221
Ukupno	55,77	21353	2223	23576	106,49	39803	250,43	77097

Etat prethodnog prihoda u I/1

Tab.28

Etat prethodnog prihoda po uređajnim razredima u I ₁								
Uređajni razred	Površina	Drvena zaliha	10-godišnji tečajni prirast	Prethodni prihod				
				II dobni razred		Ostali dobni razredi		Ukupno
				ha	m ³	ha	m ³	
Sjemenjače KITNJAKA	1206,7	339147	90680	56,69	1370	1150,01	42948	44318
Sjemenjače BUKVE	616,34	188781	47580	58,82	832	557,52	23298	24130
Panjače MEDUNCA	80,13	9282	2770			80,13	1280	1280
Panjače BUKVE	15,29	2486	650			15,29	244	244
Panjače GRABA	1,41	172	60	1,41	22	0,00	0	22
Ukupno	1919,87	539868	141740	116,92	2224	1802,95	67770	69994

Tab.28a

Dobni razred	Površina	Drvena zaliha		10-god.teč.prirast		Prethodni prihod			
	ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	% od zalihe	% od prirasta
II dobni razred	116,92	14357	123	6540	56	2224	19	15,5	34,0
ostali dobni razredi	1802,95	525511	291	135200	75	67770	38	12,9	50,1
Ukupno	1919,87	539868	281	141740	74	69994	36	13,0	49,4

Etat prethodnog prihoda propisan je za I/1 polurazdoblje na 1919,87 ha s drvnom masom od 69994 m³ ili 36 m³/ha.

U odnosu na drvenu zalihu koja se prorjeđuje to je intenzitet od 13,0%, a sječe se 49,4% od 10-godišnjeg tečajnog prirasta.

Etat je utvrđen u sastojini (odsjeku) usporedbom stvarnog (drvena zaliha, dob, struktura) s normalnim stanjem. Pri tom se kod određivanja intenziteta posebno vodilo računa o broju stabala po hektaru glavne vrste u sastojini.

Princip podjele etata prethodnog prihoda između novonastalih gospodarskih jedinica isti je kao i onaj kod podjele glavnog prihoda. U odsjecima koji su postali dijelom obje gospodarske jedinice etat je podijeljen obzirom na površinski udjel pojedinog vlasnika.

U nekim odsjecima etat prethodnog prihoda je utvrđen s intenzitetom koji se dosta razlikuje od potrebnog pa je ovom izvanrednom revizijom u tim odsjecima isti promijenjen. Odsjeci u kojima su na taj način izvršene izmjene propisa su: 11d, 16b, 17a, 18a, 19a, 20a, 21a, 21c, 22a, 22b, 23a, 40a, 48d, 49a i 50a i uglavnom se radi o povećanju etata.

Tab.28b

Etat prethodnog prihoda po vrstama drveća u I/1, I/2 i II								
Vrste drveća	I gospodarsko razdoblje						II gospodarsko razdoblje	
	I/1 polurazdoblje				I/2 polurazdoblje		Površina ha	Ukupna sječiva masa m ³
	Površina	Drvena masa	10-godišnji prirast	Ukupna sječiva masa	Površina	Ukupna sječiva masa		
	ha	m ³	m ³	m ³	ha	m ³	ha	m ³
<i>Kitnjak</i>		229814	61140	21683		20485		43653
<i>Cer</i>		5746	1530	2479		2126		1135
<i>Medunac</i>		4165	1050	459		618		1298
<i>Bukva</i>		225388	55290	33988		31648		58972
<i>Grab</i>		40497	12860	4235		4243		9916
<i>Bagrem</i>		125	40	65		104		180
<i>Trešnja</i>		4970	1510	1073		1111		1480
<i>Voće</i>		1324	410	250		141		143
<i>OTB</i>		26694	7630	5533		4651		7024
<i>OMB</i>		374	150	80		99		224
<i>C.bor</i>		771	130	149		108		325
Ukupno	1919,87	539868	141740	69994	1826,49	65334	3384,8	124350
m ³ /ha		281	74	36		36		37

Tab.29

Rekapitulacija etata za I/1 polurazdoblje			
Vrste drveća	Glavni	Prethodni	Ukupno
	m ³		
<i>Kitnjak</i>	5694	21683	27377
<i>Cer</i>		2479	2479
<i>Medunac</i>		459	459
<i>Bukva</i>	16549	33988	50537
<i>Grab</i>	825	4235	5060
<i>Bagrem</i>		65	65
<i>Trešnja</i>	21	1073	1094
<i>Voće</i>		250	250
<i>OTB</i>	487	5533	6020
<i>OMB</i>		80	80
<i>C.bor</i>		149	149
UKUPNO	23576	69994	93570
ha	55,77	1919,87	
m ³ /ha	423	36	

6. ZAŠTITA ŠUMA

Površinu gospodarske jedinice čini 1 revir s 2 čuvarska rajona. Organizaciju i nadzor nad svim poslovima uzgoja, sječe i zaštite šuma vrši revirnik a neposredno čuvanje šuma obavljaju dva čuvara šuma.

Osim ovih poslova organizacije i čuvanja šuma u okviru zaštite šuma vrši se:

6.1. Zaštita šuma od štetočinja bilja

U šumama ove gospodarske jedinice događa se povremeno gradacija gubara i mrazovca, gdje se pojava gubara prati brojanjem legala na primjernim plohama, a pojava mrazovca se prati preko postavljenih kontrolnih stabala (prstenovima) na terenu. Njihovo utvrđivanje i brojnost na terenu ustanovljavaju, nakon dojava terenskog osoblja, stručnjaci koji u slučaju pojave veće gradacije nekog od navedenih štetnika određuju način njihovog suzbijanja odgovarajućim sredstvima.

Postavljanje otrovnih meka protiv glodavaca planirana je na 55,77 ha u odsjecima u kojima će se u idućem polurazdoblju obaviti obnova.

6.2. Mjere za zaštitu šuma od požara

Prema Pravilniku o zaštiti šuma od požara („*Narodne novine*” br. 26/03.) izrađuje se svake godine Plan organiziranja i provođenja mjera zaštite. U vrijeme povećane ugroženosti od požara uvode se stalna dežurstva tako da se čuvarima dodjeljuju pomoćnici.

Sve sastojine razvrstane su po stupnjevima ugroženosti od izbijanja šumskog požara:

Tab. 30

Stupanj ugroženosti	Obrasla površina (ha)	Ugroženost	%
I			
II	3,13	velika	0,2
III	654,83	srednja	32,4
IV	1361,04	mala	67,4
Ukupno	2019,00		100,0

Popis odsjeka s procjenom stupnja ugroženosti nalazi se u prilogu Programa.

Oprema za gašenje požara nalazi se u šumariji.

U priloženoj karti mogu se vidjeti ostali detalji (ceste, prosjeke, vodotoci i izvori) bitni za brzo gašenje požara.

DVD je u Levanjskoj Varoši, a čuvari su od sredine lipnja 2003. godine opremljeni mobilnim telefonima, umreženim u mobilni komunikacijski sustav Hrvatskih šuma d.o.o. Zagreb. Sudionici sustava su menadžment poduzeća, najveći dio stručnog kadra koji trajno ili povremeno radi na terenu, sve do razine čuvara šuma.

Oprema za gašenje požara nalazi se u šumariji i lugarnicama.

U priloženoj karti mogu se vidjeti ostali detalji (ceste, prosjeke, vodotoci i izvori) bitni za brzo gašenje požara. DVD i pošta su u okolnim mjestima, a čuvari i revirnik, kao i uprevitelj šumarije su povezani mobitelima.

Čišćenje prosjeka i svijetlih pruga koje imaju i protupožarnu funkciju mora se obaviti najmanje 1 puta u 10 godina važenja osnove, a sve šumske prometnice moraju se redovno održavati.

Postojeće oznake zabrane odlaganja smeća i zabrane loženja vatre održavati.

6.3. Mjere zaštite tla i stabala

Izgradnjom gušće mreže šumskih prometnica te izvoznih vlaka do ceste stvaraju se povoljni uvjeti za izvlačenje i izvoz sortimenata iz šume najkraćim putem, čime se stabla štite od mehaničkih ozljeđivanja, a podmladak od uništenja.

U vrijeme dužih kišnih razdoblja zabranjeno je korištenje zemljanih šumskih puteva za privlačenje kako bi se spriječilo trajnije oštećenje tla i šumskih prometnica.

7. ŠUMSKE PROMETNICE

Sadašnja otvorenost je 12,65 km/1000 ha obrasle površine gospodarske jedinice.

U narednom polurazdoblju održavati postojeće ceste, bankine i kanale.

8. GOSPODARENJE FAUNOM

Postojeća fauna na prostorima ove gospodarske jedinice zajedno s biljnim vrstama predstavlja nedjeljivi dio ekosustava ovog područja. Smanjivanje prisustva faune po brojnosti i vrstama najčešće vodi u pravcu narušavanja stabilnosti ekosustava.

Bogatstvo biljnog svijeta i raznolikost šumskih staništa na području ove gospodarske jedinice omogućilo je naseljavanje i održavanje brojnih životinjskih vrsta. Najrasprostranjenija je srednjoeuropska fauna.

Vodena staništa nisu značajno zastupljena na ovom području. U potocima se mogu naći neke vrste mekušaca (*Molusca*) i puževa (*Gastropoda*). Puževe je moguće nalaziti i na livadama, u šikarama i drugdje.

Od viših beskralježnjaka najzastupljeniji su kukci (*Insecta*) među kojima prevladavaju makroleptidoptera.

Obzirom na relativno ograničeni broj vodenih staništa vodozemci (*Amphibia*) nisu značajno zastupljeni u ovoj gospodarskoj jedinici. Moguće je naći daždevnjaka i nekoliko vrsta žaba (obična češnjača, krastava žaba, smeđa i zelena gubavica).

Od gmazova (*Reptilia*) zastupljeni su bjelouška, zelembać, sljepić, a moguće je naći, iako rjeđe, i riđovku koja je opasna otrovnica.

Staništa na području ove gospodarske jedinice omogućavaju i prisustvo ptičjeg svijeta (*Aves*). Zastupljene su brojne gnjezdarice i selice. U značajnom broju nalaze se ptice dupljarice (zelena i crna žuna, djetlić i brglez), sovke (šumska sova i ušara) i grabljivice (škanjac, jastreb, kobac, vjetruša). Osim spomenutih moguće je naći i razne vrste vrana i ptice iz reda vrapčarki: crni kos, crvendać, velika sjenica, svraka, zeba, čvorak, domaći vrabac i dr.

Od ptica lovne divljači najzastupljeniji je fazan, zatim prepelica, trčka, a povremeno se pojavljuje divlja patka. Mjestimično se pojavljuju divlji golub i divlja grlica, a povremeno se pojavljuju šljuka bena i kokošica.

Fauna sisavaca (*Mammalia*) u potpunosti nosi obilježja srednjoeuropskih vrsta. U redu kukcojeda ističu se vodena i mala rovka, tamnoprsi jež i krtica. Veoma rasprostranjene životinje su zec i vjeverica. U starijim šumskim sastojinama i šumarcima pojavljuje se puh i šumska voluharica, a na intenzivno obrađenim poljoprivrednim površinama hrčak. Od miševa značajne vrste su patuljasti, prugasti poljski i obični šumski miš. Među zvjerima raširene vrste su lisica, kuna zlatica, kuna bjelica. U šumskim sastojinama česte vrste su divlja svinja i srna, a obični jelen je slabije zastupljen.

Na listu zaštićenih, rijetkih i ugroženih vrsta na promatranom području uvrštene su:

- Uskršnji leptir (*Zerynthia polyxena*) koji je rijetka i ugrožena vrsta.
- Siva i zelena gubavica (*Bufo bufo* i *Bufo viridis*) su zaštićene vrste vodozemaca zbog njihovog povoljnog utjecaja na ekosustav.

- Zelembać (*Lacerta viridis*) je gušter zaštićen na cijelom području Hrvatske.
- Sljepić (*Anguis fragilis*), beznogi gušter je čest u nizinskom području.
- Bjelić (*Elaphe longissima*) je jedna od raširenijih zmija koja stradava zbog ljudskog neznanja.
- Cijeli ptičji svijet osim čavke zlogodnjače, svrake maruše, šojke kreštalice i sive vrane je zaštićen.
- Vidra (*Lutra lutra*) je najugroženija vrsta zbog izlova i onečišćenja njezinog staništa.
- Jež (*Erinaceus europeus*) najviše stradava od pojačanog automobilskeg prometa.
- Vjeverica (*Scirius vulgaris*) je u novije vrijeme sve više ugrožena od kune kao predatora.
- Sve vrste šišmiša su zaštićene Zakonom o zaštiti prirode.

Šumske životinje, lovna divljač i ostale životinjske vrste su nedjeljivi dio prirodnih ekosustava. U lovnu divljač ubrajaju se: obični jelen, srna, divlja svinja, zec, fazan i druge. Njima se bave lovno - gospodarske osnove pojedinih lovišta. Mora se paziti da brojnost divljači ne ugrozi stabilnost ekosustava.

Osim lovne divljači u šumi žive i razne druge životinjske vrste kao što su miševi, voluharice, vjeverica, razne vrste gmazova, ptice pjevice i druge.

Miševe i voluharice se smatraju štetnicima i suzbijaju se, a naročito pri sjetvi žira.

Prilikom aeromezamagljivanja radi uništavanja štetnih kukaca strada i znatan broj korisnih i indiferentnih vrsta kukaca što predstavlja znatan šok za cijeli šumski ekosustav. Prilikom radova na zaštiti šuma treba primjenjivati metode integralne zaštite šuma i pretežito koristiti biološka sredstva.

Ptice pjevice predstavljaju važan i koristan dio ekosustava. Potrebno je sprječavati ubijanje ptica i uništavanje njihovih gnijezda od strane neodgovornih pojedinaca.

Očuvanje prirodnih ekosustava je jedan od najvažnijih, ako ne i najvažniji cilj gospodarenja.

9. LOVNO GOSPODARENJE

Kako je dosad već navedeno, područje gospodarske jedinice je u Vlastitom otvorenom lovištu broj XII/1 „Bratljevcu – Sjeverni Dilj“. Broj i vrsta divljači koji se mogu uzgajati na području gospodarske jedinice dani su u tablici 32.

Broj lovišta	Lovozakupnik (Lovačko društvo)	Površina lovišta	Površina u gospodarskoj jedinici		Lokacija u gospodarskoj jedinici	Bonitet / broj grla (kljunova) na 100 ha			
			ukupna	obrasla		d.svinja	srna	zec	fazan
			Zajedničko lovište						
XII/1	"Vidra" L.Varoš	8433	2084,67	2019,00	cijela gospodarska jedinica	II/1,5	III/4-6	III/9	III/10

U dosadašnjem gospodarenju lovištem opisano je tko gospodari lovištem kao i koje su glavne vrste divljači. Obzirom da je lovno gospodarska osnova odobrena 2006. godine, a revidirana tijekom 2009. gospodarenje lovištem vrši se prema važećim odredbama istih. Prema odredbama revidirane lovnogospodarske osnove jelen na području ovog lovišta nije više lovna divljač.

Vrste sisavaca i ptica koje se nalaze na području ove gospodarske jedinice:

Tab. 32

<i>Glavne vrste divljači</i>		<i>Ptice</i>		<i>Sisavci</i>	
<i>Krupna divljač</i>					
<i>-jelen obični</i>	stalna vrsta	<i>-jastreb kokošar</i>	stalna vrsta	<i>-vjeverica</i>	stalna vrsta
<i>-srna obična</i>	stalna vrsta	<i>-sova šumska</i>	stalna vrsta	<i>-lasica mala</i>	stalna vrsta
<i>-divlja svinja</i>	stalna vrsta	<i>-sova jastrebača♠</i>	stalna vrsta	<i>-tvor</i>	stalna vrsta
<i>Sitna divljač</i>		<i>-jastrebovi ♠</i>	stalna vrsta	<i>-hrčak</i>	stalna vrsta
<i>-zec obični</i>	stalna vrsta	<i>-sova ušara♠</i>	stalna vrsta	<i>-divlja mačka</i>	stalna vrsta
<i>-fazan</i>	stalna vrsta	<i>-lunja siva♠</i>	prolazne vrste	<i>-obični jež</i>	stalna vrsta
<i>Ostale vrste sitne divljači</i>		<i>-škanjac mišar♠</i>	stalna vrsta		
<i>-jazavac</i>	stalna vrsta	<i>-čavka zlogodnjača</i>	prolazna vrsta		
<i>-kuna zlatica</i>	stalna vrsta	<i>-prepelica</i>	sezonska vrsta		
<i>-trčka</i>	stalna vrsta	<i>-šljuka bena</i>	sezonska vrsta		
<i>-lisica</i>	stalna vrsta	<i>-šljuka kokošica</i>	sezonska vrsta		
<i>-divlja mačka</i>	stalna vrsta	<i>-vrana siva</i>	stalna vrsta		
<i>-vrana</i>	stalna vrsta	<i>-roda</i>	sezonska vrsta		
<i>-svraka</i>	stalna vrsta	<i>-čaplja siva</i>	prolazna vrste		
<i>-šojka</i>	stalna vrsta	<i>-čaplja mala</i>	prolazna vrste		
<i>-golub divlji</i>	selica stanarica	<i>-eja strnarica♠</i>	prolazna vrsta		
<i>-grlica divlja</i>	selica stanarica	<i>-gavran veliki♠</i>	stalna vrsta		
<i>-divlja patka</i>	selica stanarica	<i>-kobac ptičar</i>	stalna vrsta		
<i>-divlja guska</i>	sezonska vrsta	<i>-kukavica</i>	sezonska vrsta		

♠ trajno zaštićene vrste važne za lovno gospodarenje

10. ISKORIŠTAVANJE SPOREDNIH ŠUMSKIH PROIZVODA

Sporedni šumski proizvodi mogu se koristiti sukladno člancima 32. i 34. Zakona o šumama („*Narodne novine*“ br. 140/05., 82/06. i 129/08.), te sukladno članku 38. Pravilnika o uređivanju šuma („*Narodne novine*“ br. 111/06 i 141/08.).

Prije pristupa korištenju ili sakupljanju sporednih šumskih proizvoda svaka građanska ili pravna osoba mora ishoditi od institucije nadležne za gospodarenje ovim šumama (Šumarska savjetodavna služba, Hrvatske šume d.o.o.) dozvolu ili ugovorom regulirati mogućnost korištenja sporednih šumskih površina.

11. USPOREDBA PROGRAMA GOSPODARENJA ŠUMOPOSJEDNIKA SA ŠUMSKO-GOSPODARSKOM OSNOVOM PODRUČJA

Program gospodarenja šumoposjednika usklađen je sa Šumskogospodarskom osnovom područja.

V VRIJEME SJEČE I IZVLAČENJA IZ ŠUME

Prilikom sječe, izrade i privlačenja drvnih sortimenata pridržavati se odredbi Pravilnika o doznaci stabala, obilježavanju drvnih sortimenata, popratnici i šumskom redu („*Narodne novine*“ br. 116/06. i 74/07.).

U sastojinama u kojima se vrše oplodne sječe zabranjena je sječa stabala, izrada i izvoz sortimenata iz sječine za vrijeme trajanja vegetacije.

Sječa prethodnog prihoda, kao i pripremni sijek u svim sastojinama obavlja se tijekom cijele godine, osim prva dva vegetacijska mjeseca, u kojima se zabranjuje obaranje stabala, a omogućava se izrada ranije oborenih stabala (čl.26).

Pravilnik sadrži normative za doznaku, obilježavanje stabala i drvnih proizvoda, te detaljno o šumskom redu, čega se treba strogo pridržavati.

VI USKLAĐENOST PROGRAMA S PROSTORNIM PLANOM ŽUPANIJE

Program za gospodarenje šumama šumoposjednika usklađen je s Prostornim planom Osječko – baranjske županije.

Z A K L J U Č A K

Ovaj Program za gospodarenje šumama šumoposjednika ima važnost od 01. siječnja 2002. do 31. prosinca 2011. godine.

Šumama šumoposjednika gospodareno je u razdoblju od 2002. do 2008. godine temeljem osnove gospodarenja za gospodarsku jedinicu „*Sjeverni Dilj*“ i Godišnjeg plana gospodarenja za 2002. godinu koji je zamjenjivao osnovu prve godine tijekom njezine izrade i kao takav postao njezin sastavni dio. U tom razdoblju proveden je postupak povrata imovine. Nakon provedenog postupka povrata, Izvanrednom revizijom koja je izrađena tijekom 2009. godine dotadašnja gospodarska jedinica podijeljena je prema vlasništvu na gospodarsku jedinicu „*Sjeverni Dilj*“ i gospodarsku jedinicu „*Sjeverni Dilj - biskupijske šume*“. Razdvojeni su dendrometrijski podaci, te propisi glavnog i prethodnog prihoda, te propisi JBR i PBR čime je napravljen Program za gospodarenje šumama šumoposjednika po kojemu će se nastaviti gospodariti do njegovog isteka, odnosno do 31. prosinca 2011. godine.

Ukoliko dođe do odstupanja od propisanog načina gospodarenja treba izraditi Izvanrednu reviziju (čl. 94 Pravilnika).

Po isteku važenja Programa gospodarenja isti se mora revidirati.

Evidencije o izvršenim radovima voditi po Pravilniku.

Šumsku kroniku voditi također sukladno zahtjevima Pravilnika.

Program gospodarenja sadrži:

1. Uređajni zapisnik
2. Iskaz površina
3. Opis sastojina
4. Tabela dobnih razreda
5. Osnova sječa glavnog prihoda
6. Osnova sječa prethodnog prihoda
7. Prikaz etata po sortimentima
8. Osnova šumskouzgojnih radova
9. Osnova zaštite šuma
10. Grafički prikaz drvnih zaliha i etata po dobnjoj strukturi
11. Karte:

- osnovna	1 : 10 000
- dobnih razreda	1 : 25 000
- utvrđenog etata	1 : 10 000
- šumskouzgojnih radova	1 : 10 000
- uređajnih razreda	1 : 25 000
- ugroženosti od požara i prometnice	1 : 25 000
- pedološka	1 : 25 000
- fitocenološka	1 : 25 000
- tipološka	1 : 25 000
- pregledna	1 : 25 000
12. Obračun dendrometrijskih podataka - listing
13. Tablice tarifnih nizova
14. Šumska kronika

Osijek, studeni 2009. godine

Rukovoditelj odjela:

Dragomir Pfeifer, dipl.ing.šum.

LITERATURA

- CIVIDINI R. i MIRTH K. (1941): Apsolventska ekskurzija studenata šumarstva srpnja 1940, Šum.list 65, 1941, str. 187-303 i 248-264.
- KLEPAC D. (1963): Rast i prirast šumskih vrsta drveća i sastojina, Nakladni zavod Znanje, Zagreb.
- KLEPAC D. (1965): Uređivanje šuma, Nakladni zavod Znanje, Zagreb.
- KRIŽANEC, R. (1980): Debljinski prirast obične bukve (*Fagus sylvatica* L.) zaražene patogenim gljivama, Zavod za istraživanja u šumarstvu Šumarskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu (Katedra za uređivanje šuma (Rukopis).
- KRIŽANEC, R. (1985): Jedinstvena opća formula za računanje etata glavnog prihoda u visokim regularnim šumama, Glasnik za šumske pokuse broj 23, Zagreb.
- MARTINOVIĆ J., D. CESTAR, Z. PELCER, (1977): Tla šumskih ekosistema Slavonije i Baranje (posebni otisak iz „Tla Slavonije i Baranje“ str. 129 – 160), Projektni savjet pedološke karte SR Hrvatske – posebno izdanje knjige 1.
- MEŠTROVIĆ Š., G. FABIJANIĆ, (1995): Priručnik za uređivanje šuma. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstava Hrvatske – Zagreb.
- OSNOVE GOSPODARENJA za g.j. „Sjeverni Dilj“ (1957., 1972., 1982., 1992. i 2002. godine)
- PRANJIĆ A., LUKIĆ N. (1997): Izmjera šuma, Zagreb.
- RAUŠ Đ., 1973: Šume Slavonije i Baranje od Matije Relkovića do danas. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zagreb (posebni otisak iz knjige 2 „Radovi Centra za organizaciju naučnoistraživačkog rada u Vinkovcima“).
- RAUŠ Đ., 1978: Šumarska fitocenologija (skripta) – Zagreb.
- RAUŠ Đ., J. VUKELIĆ, 1998: Šumarska fitocenologija i šumske zajednice u Hrvatskoj, Zagreb.
- ŠKORIĆ A., G. FILIPOVSKI, M. ĆIRIĆ, 1973: Klasifikacija tala Jugoslavije, Zagreb.
- 1971: Klimatski podaci SR Hrvatske (razdoblje 1948 – 1960), Zagreb. Republički hidrometeorološki zavod SR Hrvatske.
 - 1973: Ekološko – gospodarski tipovi šuma na području ŠPP „Slavonska šuma“, svezak I, Zagreb. Institut za šumarska istraživanja, Zagreb.
 - 1975: Drvnogromadne tablice, Poslovno udruženje šumsko privrednih organizacija, Zagreb.
 - 1975: Prirasno prihodne tablice, Poslovno udruženje šumsko privrednih organizacija, Zagreb.
 - 1976: Zbornik Đakovštine, Centar za znanstveni rad Vinkovci, Vinkovci.
 - 1979: Pedološka karta SR Hrvatske. Projektni savjet za izradu pedološke karte SR Hrvatske, Zagreb.
 - 1989: Uputstva za izradu karte ekološko gospodarskih tipova brdskog i nizinskog područja (II) SR Hrvatske, Zagreb.
 - 1992: Šume u Hrvatskoj (monografija), Zagreb.
 - 1996: Hrast lužnjak u Hrvatskoj (monografija), Zagreb
 - 1996: Šumskogospodarska osnova područja (1996 – 2005), „Hrvatske šume“ – p.o. Zagreb.
 - 1996: Odluka skupštine Županije Osječko – baranjske o ustanovljenju zajedničkih lovišta na području Županije, Županijski glasnik br. 5/96.
 - 2006: Šumskogospodarska osnova područja (2006 – 2015), „Hrvatske šume“ d.o.o. Zagreb